

Novoska Novnika

Izdaja:
BRITANSKA
OBVEŠČEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:

▼ tuzemstvu 2 šilinga
▼ inozemstvu 5 šilingov

POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Celovec, 22. oktobra 1948

Leto IV.

Številka 43

Dva temelja pravega socialnega življenja

Človek je po svoji naravi socialno bitje. To se pravi, da je človek v svojem življenju navezan na druge, na pomoč in sodelovanje svoje okolice, na celotno organizirano človeško družbo, katere član je.

Življenje smo sprejeli od Boga, zato ga moramo varovati, braniti in zaščititi proti vsakomur. Tudi sam si ne smem življenja greniti in krasti, niti ne smem kaj takega pustiti od drugih. Glavna dolžnost človeka je, da vse svoje življenje vedno uravnava v pravo, katerega nam je določil naš Stvarnik. Iz teh dolžnosti sledi, da imamo pravico tudi do sredstev, s katerimi moremo te dolžnosti dosledno izvajati in izvrševati. Kdor hoče, da drugi spoštujejo njegovo pravico, mora sam najprej spoštovati pravico drugih ljudi, svojih tovarišev.

Zapovedi, katere je človek dolžan izpolnjevati napram svojemu Bogu, napram sebi in svojemu bližnjemu tovarišu, so vsebovane že v človeškem razumu in zanje ve v glavnih načelih vsak normalni človek. Dobra družba se more ustvariti le na naravnih ljudskih zakonih. Pozitivni zakoni, ki jih država in družba izdaja, izvirajo iz naravnih zakonov in, če v svojem jedru in v svojem bistvu govore nekaj drugečnega, ne vodijo k pravim uspehom in so slabi taki zakoni.

Kdor spoštuje pravice drugih, posameznikov, pravice do družine, pravice posameznih narodov, gradi socialno življenje na pravičnosti.

Zal je danes tako malo pravičnosti na svetu. Z lahko vestjo goljufamo in krade, da le najdemo za tatvino civilizirano obliko... Kaj drugega kot tatvina je na primer odtrgovanje zaslužka, kaj drugega kot umor in uboj je, če pri stroju tovarnar opusti varnostne naprave, da prihrani nekaj tisočakov, medtem ko kolesa mečkajo delavcem ude, medtem ko transmisije mečejo delavce v zid in jim rezilne kline režejo prste. Ali je zato čudno, če imajo danes socialni nauki trnjevo pot? Tako smo zaslepljeni, da star nauk o krščanski ljubezni in pravičnosti, da Stvarnikov nauk o delu in lenobi, o ljubezni do bližnjega sprejemamo kot nove nauke.

V ljudeh moramo zopet obuditi vest, dopovejmo sodobni družbi, kam je zabredla, kje je njen pravi temelj, ki bi naravnal življenje po onem principu, ki bi bil dober za vso družbo. Zakaj sodobna industrija ustvarja več invalidov kakor pa nam jih je zapustila kakšna koli doba prej. Zaradi brezvestnosti! Človek je pozabil, da je Bog ustvaril svet in dobrine za človeka, da ima vsak človek do njih pravico! Vso ostrino svojega razuma, vso moč svojih živcev je usmeril v nova odkritja, v nove iznajdbe. Dosegel je res čudovite uspehe! Tovarniške stroje je postavil namesto človeških sil in izpopolnjeval jih je, da mrtve sile pod vodstvom človeka danes ustvarjajo bogastva. A pri tem ogromnem delu človek ni mislil na sočloveka. Ko je postavil prvi stroj, se ni vprašal, kaj je za družbo koristnejše: ali novi stroj, ali stanje brez stroja, in se ni vprašal, kako in kje bodo živeli tisti, ki so mu do tega pripomogli z delom svojih rok in jih bo novi stroj izpodrinil.

Vsak človek in tudi delavec ima pravico do človeka vrednega življenja. Toda človeška vest je že toliko otopela, v človeku prevladuje tako skvarjena miselnost, da vse socialne zakone prezira, onemogočuje in prepušča. Ta moderni in brezvestni ter otopleli človek onemogočuje socialni pravičnosti vsako uveljavljanje.

Pravičnosti manjka našemu življenju vsepovsod. Ni vesti, ni Boga in ne srca za težnje in potrebe socialno šibkejših ljudskih

Težaven položaj Francije

V okolici St. Etienne na ozemlju reke Loire je izbruhnila bitka med stavkujočimi rudarji ter francoskimi vojaškimi in policijskimi četami, ki so bile poslani semkaj, da bi zastražile rudnike.

Mesto St. Etienne je skoraj v obleganem stanju. Skoraj deset tisoč mož vojaštva in varnostnih organov se nahaja na njegovem področju.

Ko so vladne čete zasedle rudniške zgradbe v bližini Roche La Molliere, so jih

Komunistične izgube pri volitvah v Nemčiji

Prvi izidi nedeljskih vladnih volitev v severnih pokrajinah Rena in Vestfalije kažejo, da so socialni demokrati in svobodni demokrati znatno pridobili na račun komunistov.

Krščanski demokrati so obdržali svoj položaj v pretežno katoliškem delu Nemčije, ki obsega industrijske in rudarske predele Porurja.

V Kölnu je ta stranka dosegla približno isto število glasov, kakor prej, toda svobodni demokrati so skoraj podvojili svoje število glasov, medtem ko je število glasov za komuniste padlo za eno tretjino. V Porurju se socialisti ne morejo, da bodo pridobili na glasovih. Volilni izidi v Düsseldorfu in drugih mestih kažejo podobno sliko.

Spori v Indoneziji

Nesrečnosna komunistična vstaja v Indoneziji se veča. Vstaja se širi iz vzhodnih predelov otoka Jave in sicer iz važnega mesta Madiun ter prodira naprej. Poveljujejo ji agenti iz Moskve. Na severozahodu otoka Sumatre je prebivalstvo prav tako zaskrbljeno in prav tako kakor v Burmi so se tudi tukaj različni nekomunisti zoperstavili vladi ter pridružili upornikom. Dr. Soekarno in njegovi sodelavci v republikanski vladi so podvzeli izredne ukrepe, da bi bili kos sedanjemu položaju. Ljuti boji se razvijajo na več mestih, ki so zelo oddaljena med seboj. Nizozemci so naznanili odložitev demobilizacije in repatriacije svojih čet, ki štejejo v Indoneziji okrog 140.000 mož, toda njihova pripravljenost, pomagati na ta način mladi republiki, da bi mogla odpraviti upornišvo, je bila rezko zavržena, češ da predstavlja nezakonito vmešavanje v čisto notranje zadeve. Republikanski režim, čigar upravni sestav ni trden, je v težav-

množic. Toda, če bi nam bilo možno v družbi doseči najvišjo stopnjo pravičnosti, bi ne izravnavali vseh socialnih pomanjkljivosti, kajti večkrat se zgodi, da je kdo potreben podpore, katero pa mu zgolj zaradi pravičnosti ni nobeden dati dolžan. Zaradi tega je bilo treba, da se ljudje med seboj vzajemno podpirajo, dodati zapoved ljubezni do bližnjega. Ker tudi ljubezen ne more ozdraviti vse bolezni družbe, je potrebno, da se obnovitev družbe izvrši z zakonom pravičnosti, nato pa z zakonom krščanske ljubezni do bližnjega.

Toda poudariti je treba, da nikoli ni dovolj sama pravičnost ali sama ljubezen do bližnjega, temveč je treba obe hrbtenici prave socialno urejene družbe upoštevati enakovredno in vedno hkrati.

stavkujoči rudarji obmetavali s kamenjem in rudo. Bitka je trajala skoraj celo uro in rezultat je bil, da je bilo 20 posebnih stražnikov in približno isto število rudarjev ranjenih. Osem stavkujočih je bilo aretiranih.

Oboroženi policijski oddelki patrolirajo v mestu podnevi in ponoči. Ljudi šestokrat zaustavljajo na cesti ter zahtevajo od njih osebne izkaznice. Vsako javno zborovanje je prepovedano.

Glavni stan policije v St. Etienne priča, kuje še nadaljnih resnejših sporov, ko bodo čete zasedle dva najvažnejša premogovna rudnika v pokrajini Couriot in Chatelus.

Neki govornik je v imenu stavkujočih izjavil, da nameravajo braniti svoje postojanke z vso silo.

Francoski notranji minister M. Jules Moch in prefekt premogovnih rudnikov, ki so zapleteni v stavko, sta se v torek sestala v Parizu, da bi razpravljala o položaju po stavkah.

Sedanje stanje grozi, da bo ohromilo francosko premogovno industrijo. Rudnike ogrožajo poplave in druga škoda, ki jo bo treba popravljati mesece in mesece.

V premogovnih ležiščih okrog reke Loire, je baje voda zalila že tri rudnike; po drugih jamah so podvzeli varnostne ukrepe.

Medtem pa je v vzhodnih premogovnih ležiščih že okrog 10.000 — kar znaša 40% — rudarjev zopet pričelo delo.

Poveljnik zapadnoevropskega letalstva

Letalski maršal sir Jems Robb, ki je bil imenovan za vrhovnega poveljnika zapadnoevropskih zračnih sil, vodi na uradnih potovanjih sam letalo »Meteor« na reakcijski pogon.

Feldmaršal Montgomery, ki je bil imenovan za stalnega predsednika obrambnega sveta Zapadnoevropske zveze, pozdravlja vrhovnega poveljnika zapadnoevropskih kopnih čet, generala Jeana de Lattre de Tassignya.

Grški kralj se je sestal s Marshallom

Zunanji minister Združenih držav, gospod Marshall je prejšnjo soboto z letalom odpotoval iz Pariza v Atene. Kralj Pavel je prekinil svoje potovanje po Dodekanezu ter se nenadoma vrnil v Atene, da bi sprejel Marshalla.

Sophoulis, grški ministrski predsednik, je izjavil: »Veseli smo, da je prišel gospod Marshall k nam. Naša usoda je prav tako kakor usoda vseh svobodnih narodov v Evropi začasno v njegovih močnih rokah.

Minister Marshall je ostal v Atenah dva dni, nato se je z letalom podal v Rim.

V glavnem se smatra, da je gospod Marshall odšel v Atene z namenom, da bi površno proučil razne izglede za pomoč Združenih držav Grčiji.

Britanska pogodba z Jugoslavijo

Britansko-jugoslovanska trgovinska pogodba, ki predvideva izmenjavo blaga v vrednosti 20.000.000 funtov šterlingov za leto 1949, bo, kot se pričakuje, podpisana v prihodnjih dneh v Londonu.

Kakor znano je bil dosežen sporazum v vprašanju odškodnine za podržavljeno britansko imovino v Jugoslaviji. Ob tej točki so se razbila pogajanja lanske leto. Sedanja sporazum se suče nekako v sredi med 2.000.000 funtov šterlingov, ki jih je bila Jugoslavija sama ponudila, in med 6.000.000 funtov šterlingov, ki jih je bila zahtevala Velika Britanija.

Šiling obdrži svojo vrednost

Ne bo nobenega razvrednotenja avstrijskega šilinga in dolarska menjalna vrednost bo ostala neizpremenjena, t. j. 10 šilingov za en dolar. To je naznanil pri ponedeljski tiskovni konferenci dr. Zimmermann, avstrijski finančni minister, ki se je vrnil prejšnji petek iz Washingtona, kjer je prisostvoval Mednarodni denarni konferenci. Dr. Zimmermann je izjavil, da je bil eden glavnih namenov njegovega ameriškega obiska, da obrazloži avstrijske pogoje ameriškim gospodarstvenikom. V tem je imel velik uspeh.

Za časa svojega bivanja v Združenih državah je imel dr. Zimmermann priložnost za obravnavanje avstrijskih problemov s tajnikom državne zakladnice, Snyderjem in upravnikom Marshallovega načrta, Hoffmannom.

Po zemeljski obli

ARGENTINA

Nihče ne bi pripisal kakšne posebne pomembnosti morilnemu poizkusu nad diktatorjem Južne Amerike, toda že samo dejstvo tolikšnega oportunizma proti gospodu Peronu vzbuja gotovo skeptičnost. Zadnji meseci niso bili zelo ugodni za Peronov režim; denarna inflacija, velikanski izdatki za izvedbo potletke, porast cen in padec mezd, vse to ga je nekoliko razmajalo. Povrh vsega je Amerika sedaj pojasnila, da ni sodelovanje Argentine pri Marshallovem načrtu enostavno samo v tem, da sedi v ozadju in prejema dolarje za dobavo prehrane Evrope po izrednih cenah. Ne glede na te gospodarske težave pa se je tleča politična opozicija razvnela in plamen, ko se je pojavil predlog za spremembe v ustavi, ki je po svoji obliki liberalna, čeprav so v praksi tekom 95 let njenega obstoja večkrat zlorabljali njene določbe. Kakor hitro so te težave pričele zatemnjevati sloves predsednika, je prišlo do morilnega poizkusa, ki je dramatičen in misteriozen in je imel namen ustvariti zmedo. Združene države in »tuji imperialistični interesi« so bili obtoženi, češ, da so oni krivi težav v Argentini; Senor Peron pa je bil povišan kot nekakšen narodni junak, ki se bori proti silam teme. Toda Argentinci ne bodo mogli odpraviti vseh teh težav z nekakšnim mitom. Dejstvo je, da bi bili lahko želi dobičke iz pomanjkanja živl po svetu. Zdravila jih ima dovolj, toda ti ugodni časi so že prešli in sestav Peronovega režima bo treba še znatno spremeniti. Prej ali slej bo morala Argentina opustiti vsak mit ter se normalno vključiti v gospodarsko in politično življenje.

ČESKOSLOVAŠKA

Českoslovaški komunistični dnevnik »Rude pravo« se je pred par dnevi pritoževal nad dejstvom, da je Titova poddržavljena industrija poslala 16.000 izdelkov jugoslovanskih topilnic neki praški poddržavljeni industriji, pa so jih morali 10.000 vrniti kot neuporabnih.

Celo pošiljko srajc — piše v listu »Prace« njegov glavni urednik Jiří Sila — je vrnil v Českoslovaško zunanji naročnik, ker so bile srajce zašite le na eni strani. Dejstvo, da so srajce lahko šle skozi roke tolikih delavcev, ne da bi kdo opazil navedeno pomanjkljivost, razlaga Sila s tem, da živijo vsi delavci v strahu in da se nihče ne upa kaj kritizirati.

POLJSKA

Preko 5000 članov poljske socialistične stranke je bilo v zadnjih štirinajstih dneh izključenih iz stranke zaradi »nagibanja na desno in protidelavskega zadržanja«, kar pomeni sovražnost napram komunistom, je objavil dopisnik londonskega lista »Observer«.

Med žrtvami te čistke je M. Drobner, star voditelj stranke in član medvojne komisije poljskih patriotov v Moskvi ter prve Bierutove vlade v Lublinu.

Pod komunističnim pritiskom izvaja kmečka stranka pravtako čistke ter izključuje člane, katerim očita antikomunizem ali jih označuje kot »ozkosrčne nacionaliste«. Kmečka stranka je izključila šest svojih poslancev ter jim zapovedala, da izpraznijo svoja mesta v deželni zbor. Oni pa so odklonili ter izjavili, da bodo vložili priziv na vrhovno sodišče.

TRUMAN PREDLAGA STALINU, NAJ »RAZJASNI OZRAČJE«

Predlog predsednika Trumana, da bi posli vrhovnega državnega pravdnika Vinsona v Moskvo, kjer naj bi poročal o »resnosti in odkritosrčnosti naroda Združenih držav v njihovi želji po miru«, nima zveze s sedanjimi pogajanjmi v okviru Združenih narodov ali v okviru Sveta zunanjih ministrov.

Ko je v ponedeljek govoril v Miami (Florida), je predsednik Truman dejal: »V kratkem vzeto, je imel moj predlog, poslati posebno poslanstvo v Moskvo, namen, za-prositi predsednika Stalina za sodelovanje in odpravo sedanjega zastrupljenega ozračja nezaupanja, ki obkroža pogajanja med zapadnimi velesilami in Sovjetsko zvezo.

Daleč proč od kakšnega namena, prekiniti obstoječa pogajanja Združenih narodov ali Sveta zunanjih ministrov, je bil namen tega poslanstva izboljšati ozračje, v katerem se morajo ta pogajanja vršiti ter tako doprinesti k dosegu plodonosnih in mirovnih izvidov.

Predsednik je končal svoj govor s podarkom, da se je problem, pred katerim stojijo Združene države in svet, sedaj osredotočil v eno samo glavno vprašanje: »Ali bo mogoče spraviti v sklad interese zapadnih velesil in interese Sovjetske zveze, tako da bo to rodilo trajen mir?« (»Reuter«)

Karijera borbenega voditelja

General Sir William Slim, ki je nasledil Viscounta Montgomeryja kot šef generalnega štaba britanskega imperija, je v ponedeljek prispel z letalom v Avstrijo. V torek je obiskal tudi Celovec, kjer se je nje-mu v čast vršila na športnem igrišču vojaška parada. Ob njegovem prihodu na letališče Zeltweg ga je pozdravil generalni poročnik Galloway, vrhovni poveljnik in visoki komisar za Avstrijo, dalje generalni major Winterton, njegov prvi namestnik, in podpolkovnik G. Taylor.

V prvi svetovni vojni se je William Joseph Slim, rojen v Zapadni Angliji, pridružil britanski armadi kot prostovoljec. Še prej je z uspehom opravljal razne poklice: bil je uradnik, učitelj in nadzornik železniških delavnic.

Danes je general Sir William Slim, ki zavzema starejšinsko mesto v armadi, po činu šef generalnega štaba.

Potem, ko je služil v vojaških vrstah, je »Bill« Slim, kot je na splošno poznan med vojaki, poveljeval v drugi svetovni vojni kraljevskemu polku Warwickshire, ki je bil slučajno stari polk feldmaršala Lorda Montgomeryja, njegovega neposrednega prednika na mestu, ki ga je sedaj dosegel.

Pozneje je bil general Slim imenovan za poveljnika 14. armade in nato zavezniških sil Južnovzhodne Azije, kjer se je izkazal vojaško in organizatorično.

Vse te in še druge njegove vrline so ga dičile v dolgih in težkih bojih, v katerih je general Slim osvobodil Burmo ter privedel svoje vojake do zmage proti najboljšim četam japonske imperialne armade.

General Slim je moral tvegati vojna na Daljnem Vzhodu pod čisto drugačnimi okoliščinami kakor kjerkoli po drugih frontah. Moral se je boriti z vsakršnimi edinci, ki jih je le mogel zbrati skupaj.

Imel je le nedostatne zveze z nasledjem in 14. armada je morala biti odvisna glede svoje municije in celotne oskrbe na improvizirano pomoč iz zraka in po morju.

Njegova armada je bila raznolika skupina narodnosti. Med britanskimi vojaki in dominijonskimi vojaki so bili pomešani Indijci, Zapadni Afrikanci in Burmanci. Vojakov nikdar ni bilo dovolj in njihova oprema je sestajala predvsem iz stvari, ki so jih bili lahko prihranili po drugih frontah.

Sila njegove osebnosti, elastičnosti njegovih zamisli in njegov smisel za prilago-

denje so omogočili generalu Slimu, da je skoval to mešanico narodnosti in barv v borbeno armado, ki bi jo v zmožnosti, junaštvu in vztrajnosti težko primerjali s katero koli drugo na svetu. V teh vrlinah armade so se zrcalile iste vrline njenega poveljnika.

Po vojni je general Slim vložil svoje zmožnosti v druge svrhe. V celi vrsti radijskih govorov se je izkazal ne samo kot mojster pred mikrofonom, temveč tudi kot mož z najglobljim razumevanjem človeštva.

PRIPRAVE ZA PROSLAVO »DNEVA ZDRUŽENIH NARODOV«

»Dan Združenih narodov«, ki bo 24. oktobra, to je na tretjo obletnico Listine Združenih narodov, bodo proslavljali po vseh mestih Združenih držav in po drugih 57 državah, ki so članice Organizacije Združenih narodov. Poleg tega pa bo še svetovna proslava, katere se bodo verjetno udeležili tudi papež Pij XII., general McArthur, zunanji minister Marshall, glavni tajnik UNO Trygve Lie in John Forster Dulles, zunanje-politični svetovalec republikanske stranke. Kot poroča informacijski urad UNO, računajo tudi z udeležbo Sovjetske zveze, ki je doslej prezrla vse številne manifestacije UNO. Papež bo v spomin na obletnico poslal iz Vatikana posebno spomenico. Drugo izjavo bo verjetno poslal general McArthur, zavezniški vrhovni poveljnik na Japonskem. Marshall, Lie in Dulles pa se bodo udeležili mednarodne radijske oddaje iz Pariza, ki je sedanji sedež Glavne skupščine UNO.

Zunanji minister Marshall je dejal, da bi moral na »Dan Združenih narodov« znova prečitati Listino UNO in obnoviti sklep, da bomo preprečili ponovitev nove vojne tragedije s pomočjo načel, ki jih vsebuje Listina. Funkcionarji UNO so izrazili upanje, da bo »dan Združenih narodov« postal civilna svečanost in bodo na njenih vsakoletnih proslavah Združeni narodi vsega sveta obljubili podporo organizacije UNO. Ta obljuba, ki bi jo znova potrjevali iz leta v leto, bi bila organizaciji Združenih narodov v večjo podporo, kot jo je kdaj koli imela kakšna mednarodna organizacija. »Dan Združenih narodov« — so izjavili — ne bo rešil niti berlinske krize niti kakšnega drugega posebnega vprašanja, pač pa bo okrepil enotnost med državami Združenih narodov.

V Združenih državah bodo proslavljali ta dan ob navdušenem sodelovanju vseh verskih ustanov s posebnimi verskimi slovesnostmi po vseh krajih. Kardinal Spellman pripravlja posebno molitev za to priliko.

Gospodarski položaj Evrope

ZNATEN NAPREDEK EVROPSKEGA OBNOVITVENEGA PROGRAMA KLJUB NASPOTOVANJU KOMUNISTOV

Uprava za gospodarsko sodelovanje ECA je predložila kongresu svoje prvo poročilo, v katerem podaja pregled svojega delovanja v treh prvih mesecih svojega obstoja (april—junij). V tej dobi je ameriški program podpori tujini kljub aktivnemu naspotovanju sovjetske vlade in drugih komunističnih vlad Evrope dosegel znaten uspeh.

Poročilo navaja, da pomeni program, katerega se udeležuje 16 evropskih držav, ki se obnavljajo z veliko podporo Združenih držav, »sodelovanje takega obsega, ki nima primera v preteklosti« in daje tudi »trdno podlago za gospodarsko obnovo Evrope.« To je bilo doseženo neglede na to, da se Sovjetska zveza ne udeležuje te akcije in ne glede na to, da je ona preprečila udeležbo svojim satelitom, čeprav bi nekateri od njih, kot smo videli, prav radi sodelovali. Poročilo omenja nato delovanje Kominforma, ki je podvel vse, da prepreči uspeh obnovitvenega načrta.

Poročilo navaja, da onemogočajo po vojni v zahodni Evropi povzročena materialna razdejavanja in gospodarska dezorganizacija še tri leta po koncu spopada zadostno proizvodnjo, ki bi ustvarila pogoje za gospodarsko blagostanje. Predvojna proizvodnja mora biti znatno presežena, če hočemo doseči življenjski standard, ki bi bil približno tak kot pred vojno; to ne le zato, ker je prebivalstvo narastlo za okoli 10%, temveč zato, ker je Evropa izgubila mnogo virov svojih dohodkov, s katerimi je nekaj časa razpolagala za nakup najvažnejših uvoznih izdelkov, kot tudi znatne investicije v tujini in plačila za enake službe v tujih deželah. Zaradi znatnega izpada teh dohodkov ne bo Evropa niti mogla v predvojnem obsegu finansirati svojih uvozov, dokler ne bodo mogli povečati izvozov. Za nadomestitev tega izpada je torej potrebno znatno in stalno povečanje skupne proizvodnje.

Čeprav je večina ERP udeleženi države — izključno Nemčija — v prvem polletju

letošnjega leta pridelala več blaga kot v enakem obdobju leta 1938, je veliko pomanjkanje blaga v zadnjih letih ojačalo inflacijski pritisk, ki ga je čutili povsod, čeprav v različni meri: na eni skrajnosti stoji Grčija, kjer je sedanji indeks cen parstokrat višji kot leta 1938, na drugi skrajnosti stoji Velika Britanija in skandinavske države, kjer so se življenjski stroški v isti dobi povečali za manj kot 100%. Poročilo predvideva poboljšanje na področju živilske proizvodnje, čeprav to poboljšanje ne bo zadostovalo za takojšnje povečanje potrošnje na vrednost pred 10 leti.

Sedanji gospodarski položaj Evrope — ugotavlja nato poročilo ECA — zaznamuje znatno zboljšanje v raznih pogledih. Ako bo šlo po tej poti dalje, bodo pri ERP udeležene države s svojimi naporin in s pomočjo Združenih držav dosegle zdravo državno gospodarstvo, ki ne bo več potrebovalo izrednih podpor od zunaj; to je tudi končni cilj evropskega obnovitvenega programa.

Med ovirami za popoln in hiter uspeh načrta, ki se tiče 170 milijonov prebivalcev vseh evropskih držav, navaja poročilo nezadostnost informacij. Ta položaj je zakrivilo zlasti dejstvo, da je mnogo važnih časopisov organov komunistične stranke in zato skrajno sovražnih programu ECA. Potrebni bodo meseci skrajnih naporov za popolno razumevanje dejavnosti in ciljev ERP pri ljudskih množicah držav koristnic.

V prvem četrtletju je dobila največ podpore Velika Britanija; po vrstnem redu sledijo Francija, Italija, anglo-ameriško področje Nemčije, Nizozemska, Avstrija in Grčija. Poročilo poudarja, da primanjkuje v večjem delu držav, udeleženi pri ERP, delavcev, predvsem strokovnih; izjemo tvorita Italija in Grčija, kjer vlada našprotno velika brezposelnost. Poročilo končuje z navedbo, da je bilo v zadnjih mesecih opaziti obnovo trgovinskih izmenjav med Vzhodom in Zahodom in pristavlja, da je želeli, da bi ta obnova trgovskih stikov trajala še nadalje v splošno korist Evrope.

Aposfol svetovnega miru

Dr. Juan Atilio Bramuglia

O tem možu, sedanjem argentinskem zunanjem ministru je brez vseh pridržkov mogoče reči, da je prišel na ta svoj položaj izključno le po svojih izrednih zmožnostih in osebnih marljivosti in vztrajnosti. Je človek zase. Izvira iz preproste meščanske družine, bil je izredno nadarjen in priden dijak ter je že s svojimi dvajsetimi leti položil odvetniški izpit. Danes je star 45 let ter lahko s ponosom gleda na zadnjih 25 let plodnega dela v svojem pravnem poklicu. Poleg večšega in izčrpnega znanja v svojem poklicu pa se je kot privatnik izredno mnogo zanimal za socialna vprašanja ter se je tudi aktivno udeleževal v raznih sindikalnih organizacijah.

Zato je danes Bramuglia glasnik največje argentinske sindikalne organizacije ter uživa v svoji domovini velik ugled in spoštovanje. On je tudi kumoval prevzemu oblasti po generalu Peronu (takrat je bil ta še polkovnik). Sodeloval je v takimenovanju »nacionalni revoluciji«, ki se je končala s prihodom generala Perona na oblast. Postal je njegov ožji sodelavec, bil minister za delo v njegovi vladi ter je sedanja argentinska socialna zakonodaja v veliki meri njegovo delo. Ta zakonodaja se odlikuje po svojem globokem socialnem duhu in je zelo izboljšala gnetni in sploh življenjski položaj argentinskega tovarniškega, pa tudi poljedelskega delavca.

Pozneje je prevzel vodstvo Urada za delo in socialno skrbstvo, zatem je bil nekaj časa najvišji upravni uradnik, državni komisar (interventor) v provinci Buenos Aires, pred dvema letoma pa ga je Peron ponovno poklical v vlado, kjer je prevzel mesto zunanjega ministra. Njegov prednik je bil znani (morda se spominjate) dr. Juan I. Cook ki je bil moral v prvih razburkanih mesecih po končani vojni izpolniti težavno in delikatno nalogo: odgovoriti na ameriško belo knjigo, ki je Argentiniji očitala sodelovanje in podpiranje Nemčije ter narodnega socializma. Od takrat pa do danes so se odnošaji med veliko republiko ob La Plati in Washingtonom zelo izboljšali. Za sluga za veliko naraščanje ugleda, ki ga Argentinija ne žanje samo na ameriški celine, ampak po vsem svetu, je seveda predvsem njenega voditelja Perona in pa v nič manjši meri njegovega modrega in odličnega zunanjega ministra, dr. Juana Atilia Bramuglie. Slednji je prispel v Pariz na sedanje Združeni narode v spremstvu spretnih in večjih sodelavcev, kot so: Alberto V. Vignes, državni podtajnik, dr. Jose Arce, stalni delegat Argentinije pri UNO, Enrico V. Corominas, poslanik in popolnomočenec, ter dr. Rufino Varela, delegacijski glavni tajnik.

Za mlado in razvijajočo se republiko Argentinijo pač ni majhna čast, če je glavna skupščina Združenih narodov že v drugič izvolila argentinskega diplomata za svojega predsednika. Prvič je bil to José Arce, zdravnik, znanstvenik in kirurg svetovnega slovesa, danes je to Juan Atilio Bramuglia. Dokaze svojih izrednih sposobnosti je slednji podal že na panameriških konferencah v Rio de Janeiro in v Bogoti. Zlasti ta v Bogoti se je vršila kakor znano v najtežavnejših in najneugodnejših okoliščinah.

Srečanje z dr. Bramuglio je vsakomur prijetno. Sportno je oblečen, toda elegantno. Smehljajočega obraza prav rad podaja znanec in prijatelj roko. Prijazno nam recimo pripoveduje, da po njegovem mnenju miru med narodi prav tako kot med posamezniki tako dolgo ne bo, dokler ne bo notranjega miru in reda v posameznih državah, ki naj pač vsaka zase poskrbe, da bodo delavne množice deležne socialnih pravic in da bo med posameznimi sloji vladala resnična solidarnost. Ob teh stavih se bo marsikdo spomnil na poslanico, katero je predsednik Peron pred štirinajstimi meseci naslovil človeštvu. V njej so se zrcalile iste lepe misli in ideje. Ali obstaja upanje, da bodo v svetu danes našle več odmeva in plodnih tal?

Minister Bramuglia, — tako zatrjuje vsaj njegova okolica — je človek preprostosti, enostavnosti in iskrenosti. Prav nič ne ljubi velikih bučnih sprejemov ter ima raje prijetno skromno družinsko okolje v družbi s svojo ženo in svojima dvema sinovoma, od katerih ima enega stalno pri sebi kot svojega osebnega tajnika. Njegovo najljubše razvedrilo pa sta lov po prostranih planjavah in gozdovih njegove domovine ter ribarjenje ob velikih domačih jezerih.

Od vsega pa dr. Bramuglia največ cení dobro čtivo. Najraje ima klasike. Aristotel, Platon, Aristofanes in drugi so po njegovem mnenju modreci, za katerimi še nihče »politike« ni tako globoko pojmoval in razumel. Ti stari filozofi so njegovi najboljši prijatelji. S tem pa seveda ni rečeno, da pušča v nemar moderno leposlovje in sodobno filozofijo. Novi francoski filozof Sartre je njegov dober miselni znanec.

(Po »Une semaine dans le monde« — F. F.)

MASARYKOVA DEDIŠČINA

(Pisec članka, dr. Hans Kohn, se je rodil v Pragi ter se je l. 1933 izselil v Združene države. Zdaj je profesor zgodovine na Smith College v Northamptonu v zvezni državi Massachusetts. Članek izvira iz »Letopisa Ameriške akademije za politične in socialne vede.«)

Veliki vojni 20. stoletja nista težili le k zavojevanju oblasti, temveč tudi k nadvladi nad dušami. Postavka v igri niso bile le prednosti gospodarske narave, temveč tudi izoblikovanje in tok civilizacije. V tej borbi, ki pa še traja, je Češkoslovaška predstavljala zaradi svojega zemljepisnega in kulturnega položaja simbolični del. Kakor je prav dobro znano, se je uvod v drugo svetovno vojno odigral na Češkoslovaškem.

TOTALITARISTIČNA NADVLADA

Kot uvod nimam v mislih monakovskega pakta iz septembra leta 1938, ker je bil šele Hitlerjev pohod v Prago, ki je šest mesecev kasneje kršil monakovski pakt, tisti, ki je spravil pokoncu britanski narod. Takrat je bilo že prekasno, da bi bilo mogoče preprečiti vojno, toda kljub temu še pravočasno, da so Britanci lahko pritekli na pomoč svobodi človeškega rodu, ki jo je ogradil Hitler.

»Hitlerjanski« pohod v Prago se je, čeprav z bistvenimi razlikami ponovil v februarju letos. Novo »Monakovo« — za katerega pa bi bilo kakor za prvotnega mogoče najti kakšno opravičilo — je nastal leta 1945, ko je predsednik Beneš sklenil sporazum s komunisti. Češki liberalci so zapuili — prav tako kakor je leta 1938 zapuili Chamberlain Hitlerju — da bo Stalin spoštoval obveznosti ter da bo možno sodelovanje s komunisti.

Komunisti pa so v letošnjem februarju kršili sporazum na enak način, kakor je to storil Hitler v marcu 1939. To pot pa je zlo delo zadostovalo, da je zbudilo »hodni svet z vso verjetnostjo še o pravem času, da bo poskrbel z energično akcijo za rešitev svobode Zahoda, ne da bi mu bilo treba plačati junaški tribut vojne. Toda Češkoslovaška je postala totalitaristična država, v kateri so zahodno zamisel življenja, ki temelji na spoštovanju do človeške osebe, na strpnosti in na svobodi kritike, nadomestili z anti-evropskim absolutizmom, ki gospoduje ne le nad telesi, temveč tudi nad dušami. V obeh primerih je bila vsaj začasno uničena Masarykova dediščina, ker je vse Masarykovo delo za časa njegovega življenja težilo k enemu cilju: da bi v svoji duhovni borbi proti Vzhodu združil nepreklicno svoj narod z Zahodom.

»V zgodovini slovanske miselnosti predstavlja Masarykova filozofija odločen, odločen in zmagovit preobrat k Zahodu.« Tako se je izrazil v svojem važnem eseju o Masaryku, katerega prijatelj in sodelovalec je bil, bivši profesor za biologijo na praški univerzi Emanuel Radl. (Gl. »Masaryk in zahodne filozofije« v »Festschrift« v počastitev Masarykove osemdesetletnice, Bonn, Friedrich Cohen, 1930, vol. II.)

SIMPATIJA ČEŠKIH VODITELJEV DO ZAHODA

Čehi, ki so narod slovanskega rodu, so se v teku zgodovine znašli obdani od Nemcev. Razumljivo je torej, da so se njihove simpatije in njihova upanja obrnila k največjemu slovanskemu narodu, k Rusom. K povečanju teh čustev sta prispevali še razdalja in nevednost o ruskih stvarih. Maloštevilni Čehi, ki pa so poznali Rusijo bolj od blizu in ki so šteli svojo deželo za neločljivi del Zahoda, so takoj dvignili glas in opozarjali pred iluzijami glede orjaka na vzhodu.

Glavni češki zgodovinar František Palacky je s ponosom razodeval, da je reformistično gibanje, katerega vpliv pa ni dosegel Rusije, imelo svoj izvor v husitski Češki ter tako povežalo to deželo z Zahodom v borbi za svobodo vesti in za svobodo posameznika. Leta 1848 je bil sklican v Pragi panslavistični kongres, ki pa ni obrnil svojih oči v Rusijo, da bi od tam pričakoval pomoči in nsveta; pač pa je stremel k zahodnjaškemu liberalizmu. Čehi so borbo med Vzhodom in Zahodom pojmovali vedno kot borbo med Rusijo in Evropo. Enak smisel pa je ta borba imela tudi v Rusiji, kjer so se pozahodnjačeni duhovi borili vse 19. stoletje, da bi zasedli v svoji državi pojem svobode, ki jo ščiti zakon. Vse Masarykove simpatije so šle zahodnjaškim Rusom ter lahko njega samega štejem med vsemi Slovani za najnaprednejšega zahodnjaka. Masaryk je nasprotoval panslavizmu na enak način kot pangermanizmu, ki predstavlja mržnjo, ki je iz-

rodila narodni čut v osrednji in zahodni Evropi.

Ceprav je predsednik Tomaž G. Masaryk poučeval filozofijo vse do nepričakanega preokreta v svojem življenju, ko je skoraj v starosti, primerni za pokoj, prevzel politično vodstvo svoje dežele in postal prvi predsednik novorojene republike (to mesto je opravljal z redkim dostojanstvom nad 16 let), ni vendar zapustil nobenega sistematičnega dela v politični ali kulturni stvarini. Svojo misel je izrazil v treh glavnih delih, ki imajo bolj kritični kot pa konstruktivni značaj: »Socialno vprašanje« (Socialni Otazke), katero predstavlja sociološko in filozofsko kritiko marksizma ter je bilo objavljeno leta 1898: »Rusija in Evropa« (Russland und Europa), ki je študija o duhu Rusije in ki je bila objavljena leta 1913: in končno »Svetovna revolucija« (Svetova Revoluci), spomini iz prve svetovne vojne, katere je objavil leta 1923.

MASARYKOVA FILOZOFIJA

Zahodni pojem človeškega dostojanstva in objektivne resnice je bilo osrčje Masarykove filozofije, katerega učitelji so bili Descartes, Locke, Hume in Mill. V svoji študiji o Rusiji je Tomaž G. Masaryk prikazal Dostojevskega kot avtentičnega predstavnika ruskega duha in ruske revolucije. Zavrnil je tega pisatelja, ker mu je preveč azijski in vzhodnjaški, ter je obžaloval, da ni na Ruse vplival nikoli Kant s svojim kritičnim duhom. »Filozofska kritika, ki jo mi pričakujemo od Rusije, se bo morala učiti pri Humeju in Kantu... ter bo morala razrešiti nekritično gibanje revolucije.« (glej »The spirit of Russia«, London, 1919, vol. I, II., 562). Ko je odpotoval na svoje dolgo romanje v begunstvo, je vzel s seboj le dve knjigi in sicer biblijo v klasičnem češkem prevodu in »Testament« slavnega češkega vzgojnika Komenskega, ki je bil občudovalec Bacona in kateri je izmed vseh čeških mislecev poudaril najkrepkeje sorodnosti z Zahodom.

Upirajoč se vsem slovanoljubom je Masaryk izjavil: »Po svoji vzgoji sem Evropejec in hočem s tem reči, da zadostujeta evropska in ameriška civilizacija mojim duhovnim potrebam«.

Ceprav ni nikoli napisal kakšnega sistematičnega dela o etiki, je bil vendar ves njegov pogled na svet bistveno etičen ter je bila etika tista, ki ga je vodila v slavni polemiki o zgodovinskih manuskriptih (rokopisih), v kateri je Masaryk dokazal, da so bile toliko slavljene, srednjeveške pesnitve, na katerih so Čehi utemeljevali svoje zahteve po starodavni kulturni prednosti, ponarejene. Potreben je bil velik pogum — pogum, da se dvigneš sam samcat proti nacionalističnemu ponosu in strasti, ki sta prevečala večino — da je dobojeval to borbo za obrambo svobode in duhovne »poštenosti« ne glede na dozdevne narodne interese.

Masaryk je za socializem uporabljal isto etično merilo, kot ga je uporabljal za nacionalizem. Ceprav je v delu »Socialno vprašanje« podvrnil marksizem strogi kritiki, ni bil v resnici nikoli sovražnik socializmu — vsaj toliko časa ne, dokler je ta spoštoval dostojanstvo posameznika in objektivno resnico. Lahko bi ga šteli za zmernega in evolucionističnega socialista, sorodnega angleškemu krščanskim socialistom, tako zaradi poudarka na etični sestavini socializma kakor zaradi njegovega pacifizma. Glede pacifizma je zavzel svoje stališče v antitezi »Kristus ali cezar« ter se je brez pridržkov postavil na stran Kristusa. Vendar pa ni bil brezpogojni pacifist, ker je dopuščal, da je potrebno v skrajnih primerih poseči tudi po vojni, kakor je tudi nujno potrebno, da si na njo pripravljen. Masaryk je bil tudi mnenja, da je mogoče opravičevati revolucije z izrednimi okoliščinami, v katerih je zatiranje postalo zares nedopustno. Zaradi tega je bila po njegovem ruska marčna revolucija leta 1917 opravičljiva, dočim pa to ni bila novembrska v istem letu.

ZAVRAČANJE BOLJŠEVIZMA

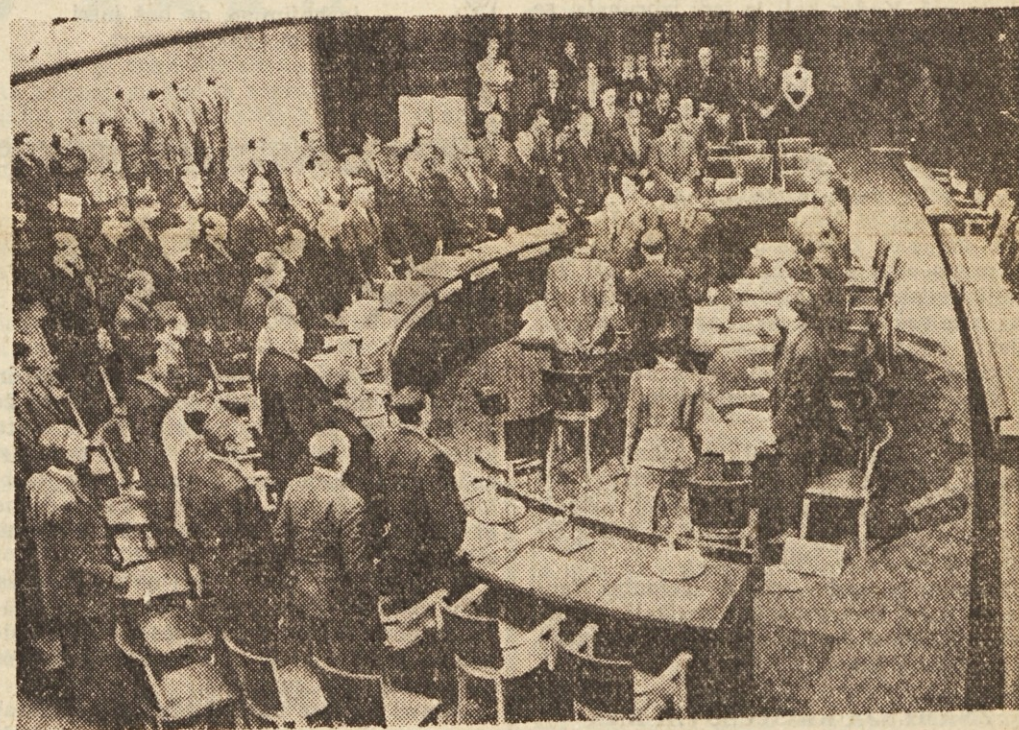
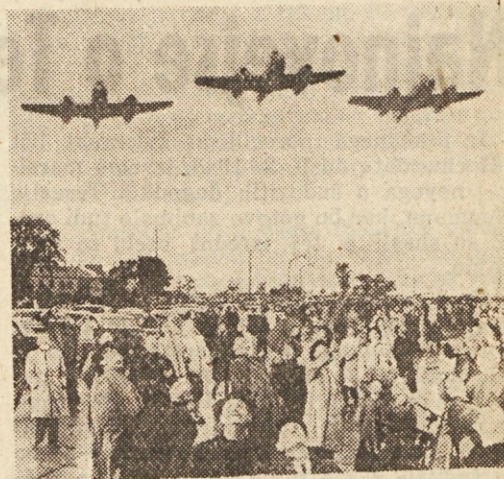
Masarykova filozofija pojasnjuje njegovo brezpogojno zavračanje Leninove revolucije in boljševizma. Medtem ko so mnogi intelektualci na zahodu v prvem trenutku odobraval novembrsko revolucijo in izglede, ki jih je ta vzbujala, pa četudi so kasneje izgubili simpatije za Leninovo delo, pa Masaryk, ki je verjetno poznal Rusijo bolj kot vsakega zahodnjaka, ni imel nikoli takšnih misli. Za časa revolucije je bil v Rusiji. Za Božič leta 1920 je napisal v listu »Lidove Noviny«, da Leninova revoluci-

SVET V SLIKI

Britanska letala na reakcijski pogon leté nad Kopenhagnom ob priliki tamkajšnje britanske razstave.

Sir Tribu Daku, eden izmed afriških vladarjev, ki se udeležujejo sedanje afriške konference v Londonu, je izrazil potovanje iz Liverpoola v London za pisanje.

Na posebni seji Varnostnega sveta Združenih narodov, ki je bila posvečena grofu Bernadottu, so odposlanci vstali in z enominutnim molkom počastili umrlega.

ja ni imela svojega vzroka v samoobrambi proti zatiralnemu režimu, ker se je takrat Rusija že usmerjala k svobodi, temveč je izvirala le iz pohlepa po oblasti. »S svojimi očmi sem videl strahotna dejanja boljše- viške revolucije. Ta dejanja so razodevala skoraj barbarstvo in včasih živinsko krutost, toda to, kar me je vsega napolnilo z grozo, je bila očitno odvisna žrtev človeških življenj.« Iste bistvene kritike so ponovljene v njegovem delu »Svetovna revolucija«.

»Boljševiki«, je zapisal, »so si naprtli krivdo za mnoga nepotrebna uničenja. Zlasti pa jih grajam, da so se brez pridržka prepustili uničevanju človeških življenj, sledeč avtentičnemu sovjetskemu običaju« (glej »Svetovna revolucija«, stran 181).

Kakor je odklanjal, da bi gledal v nazadnjaški caristični Rusiji vzor za Čeha, tako je enako odklanjal, da bi ga videl v boljše- viški Rusiji. Po njegovem mnenju so boljše- vizem določile ruske tradicije in je leninistična zgodovina revolucije bila primitivna in barbarska. Po Masaryku je leninizem sledil bolj Bakuninu kot pa Marxu. Za Masaryka sta zasebna pobuda in pravica, da misliš sam zase, predstavljali nujni temelji političnega in duhovnega življenja. »Osnovo boljše- viške diktature predstavlja nekritična in protiznanstvena nezmožljivost; re- žim pa, ki se boji kritike in ki ima strah pred ljudmi, ki misli- jo, se obsoja sam.« (glej isto delo stran 180).

Po letu 1945 so nekateri že verovali, da bo Češkoslovaška nudila dokaz, da se bo Masarykov duh lahko preživel s tem, da se bo prilagodil leninizmu, ali kakor so dejali, da bo Češkoslovaška tvorila most med Vzhodom in Zahodom. Državni udar v letošnjem februarju pa je dal zdravi nauk. To pot pa ni šlo za zunanje sovražnika, temveč za notranjega.

Evropa je bila v začetku 20. stoletja na poti k enotnosti in je Masaryk lahko takrat upal, da se bo Rusija včlenila v Evropo za plodonosno izmenjavo med obema svetovoma. Toda Leninova revolucija je povzročila razkol Evrope in vsega sveta v dva nasprotna tabora ter je Rusija postala še bolj zaprta družba, kakor je pa to bila kdaj koli v svoji zgodovini.

S pogumom in s poštenostjo, za kar nam je dal zgled Masaryk, moramo mi pogledati dejstvu v oči, da je ravno danes, ko vsi kličejo po »enotnem svetu«, enotnost sveta manjša kot pa v kateri koli drugi dobi moderne zgodovine. Kot je Masaryk točno uganil, se v tej opoziciji dveh svetov spor ne suče okrog vprašanj gospodarskega značaja, glede katerih bi bilo z nekaj dobre volje mogoče zlahka doseči sporazum, temveč okrog bistvenih in nespravljivih nesoglasij glede človeške narave in pomena zgodovine. Za zdaj je češki narod prisiljen k molku, toda Masarykova dediščina je postala neločljivi del tiste zahodne civilizacije, za katero se je on boril in v kateri se bo, upamo, njegov narod povrnil.

Najnovejše o Tereziji Neumann

Iz posebnega poročila za švicarski list »Hochwacht« od 9. 2. 1948. izvemo marsikaj novega o čudovitih dogodkih Terezije Neumann, kar bo gotovo zanimalo tudi one, ki so slišali o tej izredni osebi že pred vojno.

Pred drugo svetovno vojno se je slišalo zdaj to, zdaj ono o bistrovitki in trpinkki Tereziji Neumann iz Konnersreutha. Ko je izbruhnil veliki hitlerijanski svetovni napad, se je slišalo le »Sieg Heil!«, vse drugo je moralo stopiti v ozadje. Tako je bila tudi Terezija Neumann pozabljena, ali pa so se šušljale razne tajne govorice brez podlage. Zdaj smo pa imeli priliko — piše list »Hochwacht« — dalje časa govoriti z nekom, ki je prišel iz Nemčije in je osebno znan s Terezijo. Ta oseba je na naša vprašanja marsikaj povedala, kar nam je popolnoma novo in prinašamo v našem listu, kar se mora pri poročilu posebej navesti.

OD KDAJ TEREZIJA NEUMANN NE UŽIVA NOBENE HRANE?

»Kako izgleda Terezija Neumann sedaj?« sem hotel vedeti.

»Odlično! Je rdečih lic, vitka, zdrava, je prisrčna in se iskreno smeje.«

»Koliko časa že ne uživa Terezija nobene hrane in pijače?«

»Skoro dvajset let.«

»Ali je to naenkrat prišlo?«

»Kakor se vzame. Vam bom povedal. Nekdan je Terezija močno bljuvala takoj, ko je použila zajtrk. Mislija je, da si je pokvarila želodec. Zato ni jedla tisti dan ničesar do večera. Komaj je zvečer použila nekaj grizljajev, ji je postalo slabo in je v hudih bolečinah zopet vse izbruhala. To se je ponovilo naslednji dan in še nekaj dni povrsti. Kakor hitro je hotela kaj zaužiti, ji je postalo slabo in je vse izbruhala.

Nato je pa Terezija opazila, da ji po bruhanju ni več slabo in da ne čuti nobene lakote več. Kadar koli je jedi izbruhala, se je počutila vedno zelo dobro. Trajalo je precej časa, da so se Terezija in njeni starši prepričali, da ji je Bog naklonil milost, da lahko živi brez hrane. Toda niso mogli tega prav razumeti. Vsled tega so bili bolj prestrašeni kakor veseli.

Čez nekaj časa je postalo znano vsem, da živi Terezija Neumann brez hrane, celo tako, da se ob začetku druge svetovne vojne prepovedal nacistični župan dajati Tereziji živilske nakaznice z utemeljitvijo, da ona niče več ne je in da ji zato ni treba živilskih nakaznic. Tako so oblasti nehote priznale, da živi Terezija brez hrane, kar bi znalo biti kdaj pri cerkvenem procesu še posebno važno.

Ako Terezija kam potuje, nikoli nikjer ničesar ne je. Pred vojno je bila nekaj dni v Švici (za kar k sreči ni vedel nihče). Spremljal jo je brat. V hotelih ni prišla nikoli k mizi, da bi jedla.

Tako je ta oseba opisala Terezijo Neumann. Zato je nesmiselno zanikati, da ne živi brez hrane, ker je preveč prič. Končno je pa zadnja beseda Cerkev.

ZNAMENJA KRISTUSOVH RAN

»In kako je bilo z znamenji Kristusovih ran, ki jih nosi Terezija?« sem vprašal dalje.

»Tudi o tem vam lahko kaj povem. Terezija sama mi je povedala vse to.

Nekega dne — pred več leti — je opazila Terezija, da ima na hrbtni strani obeh rok kraste ali brazgotine ran, ki si jih ni mogla razložiti. Saj se ni ranila nikjer; da bi bila pa kaka bolezen, tudi ni bilo verjetno. Vsekakor je šla s temi brazgotinami ali krastami ran k zdravniku. Ta je vso zadevo pregledal in menil, da bo kmalu ozdravljeno. Namazal je na obeh rokah hrbtno stran z nekim mazilom in obvezal. Toda takoj je začelo mazilo tako neznosno žgati in peči, da se je Terezija kmalu vrnila k zdravniku in mu vse povedala. Tedaj mora peč vzeti neko drugo mazilo, si je mislil zdravnik. Kar razumeti ni mogel, da bi to mazilo tako peklo.

Ko je nadržnil in natrl drugo mazilo, se je ponovilo isto kot prej in peklo toliko časa, da je moral zdravnik odstraniti tudi drugo in tretje mazilo. Takoj so prenehale bolečine. Zato ni natrl nobenega mazila več in tudi kraste niso pekle.

Tudi glede tega je minilo precej časa, da je prišla Terezija do prepričanja, da gre za znamenja Jezusovih ran. Popolnoma prepričana pa je bila šele, ko so se pokazala ista znamenja tudi na nogah in na strani.

»In danes?« sem vprašal.

»Danes lahko vidite znamenja ran, kadar hočete. Jaz sem jih natančno opazoval, ko mi jih je Terezija s smehljajem pokazala. Imajo natančno obliko štirikotnika z

nekako 1 cm dolgimi stranicami. Na notranji strani rok so nekoliko manjša. Prav lahko si je predstavljal, da je štiriočlata žebelj prodrli skozi roke.«

»In petki njenega trpljenja?« sem nadaljeval. »Kako je s trpljenjem, ki ga okuša Terezija ob petkih. Ali nastopi redno vsak petek?« sem se zanimal.

»Ne. Terezija mi je povedala, da mora le tedaj trpeti Jezusovo trpljenje velikega petka, kadar ne pade na petek kak praznik. Tako odpade trpljenje n. pr. ves božični čas in v osmini sv. Treh kraljev. Trpljenje je pa strašno. Ganljivo je videti, kako se ob petkih trpljenja odraža vse na Terezijinem obličju in ji curlja kri v malih kapljah.

Pripoveduje navadno tudi posebnosti, ki običajno niso znane. Tako pravi, da je bil Jezusov križ drugačne oblike, kot smo ga mi danes navajeni. Zbit je bil iz dveh brun v obliki mogočnega X (mi pravimo Andrejev križ). Predno so približali Jezusa na križ, so bili zvrtni na zgornjih delih bruna že luknje. Ko so hoteli Jezusa pribiti, sta bili luknji preveč vsakebi. Tedaj so vojaki tako dolgo vlekli Jezusa za

roki, da sta izstopili iz ramnih sklepov in dosegli zvrtnane luknje. To natezovanje rok je bilo posebno strašno.

Sicer pa ne sodeluje Terezija le pri Kristusovem trpljenju, temveč se udeležuje vsega Gospodovega javnega življenja in delovanja. Pripoveduje, da stoji pri Jezusovih govorih med ljudstvom, kjer vse sliši in vidi tudi gledalce in poslušalce.

Pozna tudi vsakega posameznega apostola popolnoma natančno in pripoveduje često, kaj je ta ali oni apostol delal in kakšen je.

»Konnersreuth leži v Nemčiji v ameriški coni. Kako so Amerikanci do Terezije?«

»Često jo obiskujejo in marsikateri od njih se je spreobrnil iz popolne nevere h katoliški Cerkev. Na Amerikance napravlja to, kar vidijo v Konnersreuthu, mogočen vtis. Seveda so med njimi tudi taki, ki se temu smejejo.«

»Ali ste vi prepričani popolnoma o vsem, kar mi pripovedujete?«

»Seveda! Zakaj tudi ne? Saj je toliko priči, da ne bi bilo prav, o vsem tem še dvomiti.«

Tako tudi jaz verjamem in prišel bo morda čas, ko bo Terezija Neumann in njeno trpljenje priznalo tudi od Cerkve...

Tedaj bo ona postala svetu še v večji blagoslov.

STARA URA

Stara ura, v kotu svojem
danes še doma stojiš,
čas kazala že si dedu,
danes drugim čas zvoniš.

Oče zdaj te še navija
kakor nekdanj vsak večer,
jaz pa sem odšel po svetu,
v srcu čutim le nemir.

Zdi se mi, da pravkar meni
zazvonila si četrt,
in bojim se, da boš jutri
dragim oznanila smrt.

Čase lepe sem ob tebi
živel, ko sem ob knjigah svet
spoznaval in poglobljal
se v skrivnostni večni red.

Pa si zazvonila meni,
šel pravico sem iskat.
V duhu vidim te zdaj zopet,
vrnil bi se k tebi rad.

In pri tebi bi razmišljal,
da pravico le uče
moje knjige na polici,
a da zanjo svet ne ve...

Kovačič Erik

IRIDIEČI NAGELJ

Hotel bi biti diskreten sam proti sebi in zamolčati mirno bridek dogodek. Toda že se ga je žal polastila policija, ki mi očita krive motive in ki trdi, da nisem postopal nehoteno, temveč premišljeno. Kakor da bi bili čudni dogodki nemogoči, kakor da ne bi bilo tajinstvenih dogodkov, ki imajo na sebi pečat slučajnosti.

Pa vedeti bi hoteli, kaj se je prav za prav zgodilo: Proti večeru sem se sprehajal po boulevardu. Zahajajoče solnce je sijalo in mehko mi je bilo v duši. Imel sem rumen nagelj v gumbnici.

Ustavil sem se na križišču ceste. Obstal sem s svojim rumenim nageljem in tudi moja dolga ovratnica je bila rumena. Morda obleka je bila siva in ura je baš odbila sedem, ko sem slačil svoje temnorumene rokavice.

Morda nekaj sumite, morda mislite, da sem na tem mestu imel dogovorjen sestanek?

Nikakor ne! Brez vzroka sem obstal na mestu, samo zato, ker sem imel čas in ker je bil večer tako lep. Gledal sem, kako hodijo ljudje mimo mene, potegnili svojo uro, jo naravnal na sedem in jo zopet vtaknil v svoj rumeni telovnik. Ko tako brezbržno gledam na svoje podkolenke, se mi približa rdeč kolesar, pogleda iskaje naokoli, položi obotavljaje roko na ščit svoje čepice, pokaže na moj nagelj in reče: »Ali ste vi tisti gospod?«

Seveda sem »gospod«. Sicer ne vem za nikogar, ki bi mi sem poslal kako sporočilo, vendar vzamem vseeno rumeno kuverto in sel, vesel, da je tako hitro opravil, odhiti na svojem kolesu.

Pismo brez naslova je v mojih rokah. Sedaj še jaz pogledam iskaje naokoli, če ni morda tu gospod, ki ga očitno nekdo tukaj pričakuje. Toda tega gospoda ni.

Prižgem si cigareto, potem odprem le lahko radoveden rumeno kuverto in čitam:

»Ljubljani! Pričakujem te torej za gotovo ob 7¼! Moj mož je ravno odšel v klub.«

Nikakor mi ni bilo prijetno pri srcu, ko sem spoznal v pismu rokopis svoje žene. Spomnil sem se pa tudi, da sem jo komaj pred pol ure za slovo poljubil in ji dejal, da bom prebil današnji večer v klubu.

Pa danes je že tako, da imajo vse moderne žene enak rokopis in enako frizuro in morda tudi čisto enake pojme o morali.

Vemo pa tudi, da ljubi usoda dovrtne in včasih tudi najbolj tvegane.

Stojim torej s pismom v roki in jasno čutim, da je moj že itak blede obraz še nekoliko bolj pobledel in da je postal že skoraj čisto enak rumenemu nagelju v gumbnici.

Kaj mislite, kako mi je bilo pri srcu, ko se v istem trenutku ustavi pred menoj avto in ko iz elegantnega voza izstopi naglo gospod s črnobelo ovratnico, belimi gamašami in belim nageljem v gumbnici. Gledam vanj ko v zrcalo, tudi on je velik, vitek in bled, skratka čisto tip moje žene, ker tudi jaz sem bil njen tip, saj sva se poročila iz ljubezni. Kar nehote sem vtaknil roko s pismom v žep svoje sive obleke.

Tedaj pogleda tuji gospod vprašajoče okoli sebe, stopi potem naravnost k meni in me vpraša: »Oprostite... ali niste videli tu nekega rdečega kolesarja?«

»Da.«

»Ali vam ni morda izročil neko pismo?«

»Da... Obrnil se je name, pokazal na moj rumeni nagelj in me vprašal, če sem jaz tisti gospod.«

»... Nesporazum?«, je odvrnil naglo gospod, se nasmehnil zaupljivo, kakor se navadno lahkoživci smehljajo in potem je dejal: »Kot znak spoznanja je bil določen rdeč nagelj... v naglici pa sem mogel dobiti le bel nagelj... Usodno!« Pogledal je okoli sebe kot človek, ki si ne upa pomagati. »Ali morda veste, kje je sedaj pismo?«

»O da... v mojem žepu.«

Gospod osupne, me pogleda vprašujoče, stopi korak nazaj in nato se nasmehne uslužno in reče: »Ali bi smel prositi za pismo, ker pismo je namenjeno meni.«

In vidite, to je bila tista usodna pomena. Namesto da bi mu dal nesrečno rumeno pismo, sem nesramneža pošteno »pogladil« po nosu, da se mu je takoj ulila kri.

Tedaj pa je nastal kar sam od sebe višek dogodka: beli nagelj na njegovih prsih se je pordečil. Gospod je vendarle prišel na sestanek z dogovorjenim rdečim nageljom...

KULTURA

Edinburški festival

Sezona britanskih festivalov je dosegla pretekli teden višek z zaključnimi priredbami edinburškega festivala, z letošnjim festivalom treh pevskih zborov in z otvoritvijo festivala treh stoletij v Leedsu, ki je trajal do 25. septembra in predvajal godbo, slovestvo in umetnost.

Pevski zbori so katedralni zbori iz treh starodavnih mest in sicer Glostera, Wustera in Herforda v zapadni Angliji, ki prireajo vsako leto festivale skoraj nepretrgoma od leta 1715 po vrsti v eni izmed treh katedral v prvem tednu septembra. Organist katedrale, v kateri se slavi festival, dirigira poklicni orkester iz Londona in zbor 300 domačih pevcev, ki predvajajo čisto nova dela britanskih in tujih skladateljev.

Letošnji festival je bil v Wusteru pod vodstvom skoraj 80 letnega organista wusterške katedrale. Med manj poznanimi skladbami, ki so jih predvajali v Wustru, je bila simfonija za klavir in orkester »Nebukadnezar« angleškega skladatelja Edmunda Bubre, kratka kantata ravnatelja kraljevske glasbene šole v Londonu Sir Georgeja Dysona in »Missa Brevis« madžarskega skladatelja Kodalyja. Med klasičnimi deli, ki so jih letos predvajali, je bil Bachov »Pasijon sv. Matevža«, Brahmsov »Requiem« in Elgarov oratorij »Kraljestvo«. Elgar je bil domačin iz Worcestera in celo življenje tesno povezan z delom treh katedralskih zborov.

Med zaključnimi prireditvami edinburškega festivala je posebno uspelo gostovanju družbe pariškega gledališča Marigny z Marivaux-ovo veselo igrjo »Napačne zaupnice« in Gidovo francosko verzijo »Hamleta«. Francoski dramaturg in novelist iz 18. stoletja Marivaux je posebno poznan zaradi čutnosti in preciznosti v svojih delih, ki sta obogatili francoski besedni zaklad z izrazom »Marivaudage«. Veseloigra, ki je bila prvič vprizorjena leta 1732, predstavlja mladeniča, ki namerava osvojiti bogato ženo in se v njo pri tem zaljubi.

*

Franc Lehar, komponist »Vesele vdove«, »Dežele smehljaja« in drugih svetovno znanih operet, je zopet resno bolan na svojem domu v kopališču Ischl, blizu Solnograda, poroča Reuter. Pred enim mesecem je bilo javljeno, da boluje na srcu in želodcu, a že štirinajst dni pozneje, ko je dobil prenos krvi, je bil izven nevarnosti. Sedaj je zopet zbolel. Star je 79 let.

Za dobro voljo

PRVA KRINKA

(Afriška legenda)

Nekaj časa potem, ko se je bil Sambe Mikepe poročil s Kašaši, je ta rodila otroka. Nekega dne je šla iz vasi, da bi prinesla vode. Otrok je tekel za njo. Rekla mu je: »Pojdi v vas in ostani pri očetu, jaz pa grem po vodo.«

Otrok ni hotel ubogati; kljub kazni je vztrajal na tem, da gre z njo. Ker je moral Kašaši paziti na otroka, je medpotoma zljala večino vode in je bila prisiljena, da se vrne k reki; otrok je pa tudi to pot hotel z njo. Groznje in kazni, celo očetove, niso nič pomagale. Otrok je kričal in tulil, dokler mu niso dovolili iti z materjo.

Kašaši je bila modra žena; vso noč je premišljevala, kako bi mogla preprečiti, da je otrok pri delu ne bi motil. Slednjič je iz našla neko sredstvo. Na zunanjo stran svoje kalebase (votla buča za vodo) je z barvo naslikala zelo grd obraz. Ko je otrok pritekel za njo, je dvignila kalebaso pred svoj obraz in se hitro ozrla. Ko je otrok začel gledat grdi obraz, se je prestrašil. »To ni moja mati, to je strašna pošast,« je zakričal in tekel nazaj v vas.

To je bila Kašaši, iznajditeljica maske.

STRADEŽ

Lakota je huda reč, si je mislil neki človek in obiskoval ljudi vedno ob času, ko so posedli za mizo.

Tako je nekega dne zopet prišel k neki družini, ki jo je že večkrat »počastil« s svojim obiskom. Hišni gospodar se ga je hotel brezobzirno otresti ter mu je dejal:

»Kako škoda, da danes ne morete z nami jesti; hočemo se namreč vsi skupaj zastrupiti in smo v ta namen pripravili jedi.«

Vsiljivec je po vrsti pogledal vse domače, nato pa dejal: »Ali naj sam, brez vas ostane živ?« Potem je sedel za mizo in začel z velikim tekom jesti.

*

Mark Twain se je nekoč prepiral z nekim mormoncem o mnogoženstvu. Končno je mormonec dejal, da v svetem pismu mnogoženstvo ni nikjer prepovedano.

»O pač,« je odvrnil Mark Twain. »Tam je izrecno zapisano: Nihče ne more dvema gospodoma služiti...«

*

»Ali se vam ne zdi, da sem dobro govoril? Posebno konec je bil izvrsten, ne?«

»Gotovo. Samo škoda, da je prepozno prišel.«

Za našo družino

Mladina hoče sonca

Vprašaj otroke, pri katerih učiteljih so najrajši, pa ti bodo vedno eno in isto odgovorili: da imajo najrajši tiste, ki so dovtipni in dobre volje. In zmeraj se bo izkazalo tudi to, da imajo dotični učitelji in vzgojitelji tudi najboljše uspehe. Še potem, ko mine že več let po šoli, obiskujejo nekdani gojenci in gojenke take vzgojitelje in skupno se spominjajo vedrega sijaja nekdanih dni.

Opazuj otroke, h katerim stricem in tetam gredo najrajši, katerih stricem in tetam se najbolj razveselijo, ko pridejo na obisk. To so tisti in tiste, ki nudijo otrokom veselo urice.

Oče in mati naj v duhu stopita nazaj v svoje mlade dni in naj v njih poiščeta same svetle ure in spoznala bosta, da so bile tiste ure svetle zato, ker so izhajale iz sijaja veselja, ki ga je izžareval humor kakga človeka. In oče in mati naj se pošteno izprašata, kje sta dala svojim otrokom kaj najboljšega, kje sta najbolj vplivala nanje, kje so se njune namere najhitreje uresničile, in priznati si bosta morala, da so bile najrodovitnejše ure vprav ure veselja in dobre volje.

Daleč, daleč za nami bi moralo ostati tisto pojmovanje vzgoje, ki naj vpliva na otroke s hudimi besedami in tepežem. Iskreno pa sta spojena pojma: vzgoja in veselost! Jedro vzgoje mora čim najbolj živeti v sončni luči.

Pokrajina mladine je pokrajina pomladi. Pomladansko zemljo je treba orati, posejati; iz nje mora veselo kaliti in rasti, na njej naj bi radostno cvetelo in uspevalo. Nekaj velikih vzgojiteljev je dejal nekoč, da morajo vzgojitelji delati vreme v deželi mladine, da bo: časih dež, časih blisk in grom, največ pa jasnega in sinjega neba, ki naj z njega sije zlato sonce.

Mladinska pokrajina je jako različna. Semena, ki počivajo v njej in pričakujejo življenja, so različne darovitosti, a tudi plevela je dosti vmes. Da se zbudi življenje, je treba sonca, veliko toplega sonca. Šele sonce povzroči, da je dež izdaten in tudi nevihte so uspešne in koristne le tam, kjer kraljuje sonce z veliko močjo.

Sonca nad mladinsko pokrajino pa je — humor. Lepo je označena dovtnost, vedrost duše, veselje iz besedami »sončni humor« in »zlat humor«, kakor tudi pravimo »veselo sonce«, »sončno zlato« in »zlat sončni žarek«. Kdor hoče vzgajati, kdor dela v mladinski pokrajini, kdor orje in seje po njivah mladosti, ta naj nenehoma vsebuje sonce in naj se potruži, da se njegovi žarki svetijo po »vzgojnem polju«.

Kakor ima nebesno sonce to moč, da so

ljudje, odrasli in majhni, bolj delavni, bolj veseli v sončnih dneh, tako vpliva tudi sonce humorja blagodejno na vse ljudi, zlasti pa na mladino. Vzgojiteljska vedrina, humor, pa je izraz in izžarevanje velike vzgojiteljske ljubezni, ljubezni do mladine. Vprav zato pa tako vpliva in priključa na dan veselje in veselost in vprav zato ustvarja in poraja sadove.

Seveda pa vse to ni tako mišljeno, da bi moral vzgojitelj neprestano »stresati dovtnost« in šale iz rokava, da bi se morali otroci venomer smejeti in grohotati. Vzgojno važno je, da je temelj vzgoje vesel, da je veselost v srcu in duši in da izhaja iz ljubezni do mladine. Tedaj mladina občuti toploto, lepo ji je ko na toplem soncu, ko doma, ko v naročju matere. Tako toplino naj pa občuti mladina tudi v resnih besedah, kadar je posvarjena radi trme, upornosti, užaljenosti, jeze in drugih napak, ki so plevel, katerega mora vzgojitelj v težki borbi onemogočiti. Teh slabosti pa sonce veselja ne pusti na dan in plevel na soncu humorja kmalu usahne.

Kakor pomladanska njiva željno vsrkava sončne žarke in topli dežek vase, tako je mladina v vedrem ozračju čudovito dovzeta in spomin, čustva, razum in hotenje so pripravljeni za dojemanje in udejstvovanje. Uspehi te potem naravnost osupnejo.

Res je, tudi nevihte so časih potrebne. Lahkomiselnost, predrznost, lenoba mladine povzročajo večkrat kaj nevarno soperioco. To je prav tako prirodno, kakor da zunaj v prirodi nastajajo nevihte. A skrbeti je treba za to, da se iz nevihte ne izčisti škodljiva »huda ura«, ki se še dneve in tedne pozna škoda po njej in ki zastruplja s hladom in z vlago vse, kar je živega.

NEKAJ O RAKU

Sovražnika, ki te naravnost napade, se lahko ubraniš. To resnico nam prav lepo dokazuje zgodovina onih bojev, ki jih je človeštvo vodilo proti nalezljivim boleznim. Na starih slikah vidimo zdravnike in strežništvo, ki so pred sto in več leti v časih kuge, kolere in koz oskrbovali bolnike in pokopavali mrličje. Od temena do pete so čudovito našemljeni, obraz jim pokriva pošastne maske, v rokah nosijo dolge šibe, s katerimi preiskujejo in negujejo bolnike; na prsih in pod obleko jim visijo vrečice, nabasane z različnimi dišavami in čudodelnimi zelišči. Čudna našemljenost je imela namen obvarovati zdravnika pred infekcijo.

Ceški kmetovalci v nevarnosti, da bodo izgubili zemljo

Vkljub prejšnjemu stalnemu zagotavljanju, da bo kmetovalcem zajamčena zemljiška posest, so češkoslovaške oblasti pričele govoriti o kolektivizaciji.

Reuterjev dopisnik je sporočil, da so opazovalci v Pragi prišli do naslednjega spoznanja:

Prvo je, da so češke oblasti pod vodstvom komunistov hotele na vsak način preprečiti vsako razburjenje, predno bi ne bila žetev pospravljena.

Drugo pa je, da bi s tako prezgodnjo izjavo govorniki komunističnega režima kaj težko dokazali potrebo kolektivizacije. Sedaj pa bodo lahko rekli, da je to prišlo samo ob sebi, kot posledica prostovoljnega kmečkega gibanja.

Vzrok za ta novi ukrep vlade je iskati tudi po praških tržiščih, kjer je tudi ob času žetve primanjkovalo kmečkih pridelkov.

Proizvodnja zadržana

Uradna poročila o uspehih žetve so potrdila, da so kmetovalci, posvarjeni po Kominformovih izjavah o jugoslovanskih zemeljskih reformah, zadrževali svoje proizvode. Oddaje živil niso dosegle predpisane množine in kruh je še vedno na nakaznice.

Vlada je potrdila vesti, da bodo nabavili 300.000 ton žita iz Sovjetske zveze. Lansko leto, ko je žetev bila porazna, je Češkoslovaška morala kupiti 600.000 ton sovjetskega žita, ki ga še do danes ni mogla vsega plačati.

V luči teh dejstev ljudstvo s posebnim zanimanjem čita članke o organiziranju kolektivnih kmetijstev.

Uradni govornik je ponovno podal zagotovo, da bo kmetovalcem, ki posedujejo manj kot 50 hektarov zemlje, zajamčena zemljiška posest.

Podobno je sedaj z rakom. Še vedno ne vemo, odkod in zakaj prihaja ta bolezen, še vedno nam ni znano, kaj jo povzroča. V boju proti raku zato danes rabimo sredstva, katerim se bodo morda nekoč znananci posmehovali tako, kakor se mi sodobniki posmehujemo onim našimljenim zdravnikom iz prejšnjih stoletij.

Za obrambo proti raku zdravnik danes sicer ne nosi maske in ne uporablja mističnih zelišč, toda zdravljenje raka se vrši tako in pod takimi okolnostmi, da z metodami še vedno nismo zadovoljni, čeravno so plod sodobnih raziskovanj.

Še pred nekaj leti je bilo moderno in stanju znanosti odgovarjajoče zdravljenje s »kanoni« po profesorju Wintzu. To so bile ogromne, kanonu podobne cevi, v katerih so bile nameščene Röntgenove žarnice. S posebno umetnim mehanizmom so se dale te cevi naravnati proti onemu delu telesa, na katerem se je razpasel rak. Kakor topničar je zdravnik viziral cilj in »streljal« proti sovražni bolezni. V bistvu je ta način obsevanja z Röntgenovimi žarki še danes moderen, samo aparatura je izgubila nekdanje fantastične in groteskne oblike. Kar so v starih časih pomenila zdravilna zelišča in pikantne dišave pri zdravljenju nalezljivih bolezni, to danes opravljajo različne injekcije, čudotvorna mazila in zagotovo visokofrekvenčni aparati a la Zelleis. Z njimi skušamo priti raku do živega. Morda se pri tem sodobna medicina niti ne zaveda, da so njene na videz moderne metode enako mistične in fantastične, kakor so bile one, ki so jih nekdanj uporabljali proti kugi in kolери. Morda bodo že prihodnja leta odgrnila zaveso in nam pripomogla do spoznanja resnice. Ta čas bo upravičen zasmehljiv nasmešek, danes pa moramo reči, da si znanost s tipanjem vendarle išče prave poti. Morda tiči že v kaki današnji metodi zdravljenja seme pravega spoznanja. Preveliki dvomi in zaničljivo zavračanje sedanjih sredstev ni opravičljivo.

Tudi v klasični dobi raziskovanja nalezljivih bolezni so našli razne načine zdravljenja, ki so se izkazali za uspešne, četudi morda niti danes še ne moremo pogledati v mikroskop pravemu povzročitelju iz obraza v obraz.

Tako je tudi pri raku. S poskusi in s kombinacijami smo se dokopali tako daleč, da rak ni več nepremagljiva trdnjava in da že pogosto triumfiramo kot zmagovalci nad neznanim, skritim sovragom. Z nožem na operacijski mizi, z Röntgenovimi aparati v mistično opremljenih prostorih in z drobnimi iglicami, napolnjenimi z radijem, iztrgamo raku že marsikatero, četudi ne še vsako žrtev. S tem seveda nismo zadovoljni. Često nam odpovedo vsa razpoložljiva sredstva in našim nebogljenim napadom se rak roga neviden in neprijemljiv.

Številni zdravniki — učenjaki po vsem svetu skušajo odkriti tajno te bolezni. Z mikroskopom gledajo v skrivne kotičke, kdo ali kaj povzroča raka, ter iščejo neznanne strupe. Poleg tega pa pozvedujejo pri bolniku za vse prednike, ali ni morda kje v podedovanih lastnostih skrita ona uničujoča sila, ki v določeni starosti iznenada napade naše žene in moške. Zdravniki so dogledali in natančno izračunali, da je bolnih na rakavih boleznih štirikrat več žensk kakor moških. V skromnih delavnicah in v razkošnih, z ameriškanskimi dolarji opremljenih zavodih se na tistem in počasi razodevajo skrivnosti. Sloviti berlinski ženski zdravnik prof. Stöckel je ugotovil na podlagi svojihkušenj, da je rak zlasti zaradi tega tako okruten, ker napada žene v dobi od 35 do 45 let, torej tedaj, ko bi morale žene vse svoje sile in sposobnosti darovati doraščajočim otrokom.

Zato je ves svet napovedal boj tej bolezni. Ogromne vsote žrtvujejo bogate države za zdravstveno proučevanje raka. Vedno znova poročajo, da so tu ali tam otvorili tak zavod. Poleg tega učenjskega dela je treba bolnikom tudi neposredno takoj pomagati. Bolezen zavzema velike, nekateri pravijo, da vedno večje dimenzije, njene žrtve so številne in kakor se zdi, še naraščajo. Za praktično delo na tem polju so pripravne vse bolnice, zanj se zanimajo vsi zdravniki in tudi nezdravniška javnost je pripravljena za sodelovanje. Vendar to delo ni še povsod dovolj uspešno organizirano. Občinstvo je o bolezni še premalo poučeno in bolniki se javljajo k zdravljenju neprepozno.

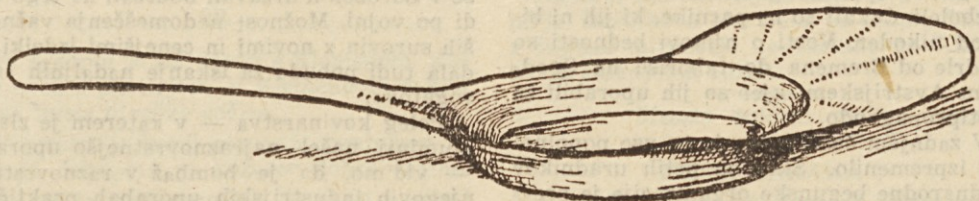
Amerikanci so priznalo praktični ljudje. Njihova bogata denarna sredstva jim omogočajo, da si stavijo luksuzne zavode. Lahko bi se od njih marsikaj praktičnega naučili. V New Yorku stoji ogromna bolnica za zdravljenje raka, ki ima med drugim 8 gramov radija, kar je ogromno bogastvo. Imajo pa še veliko drugih, manjših zavodov. 140 od teh je tako vzorno urejenih, da jih je posebna komisija priporočila praktičnim zdravnikom.

Kaj je pravzaprav rak in kako se ga najbolj zanesljivo ubranimo oziroma ozdravimo, bomo napisali prihodnjik.

Ženski kotiček

Nova kuhinjska iznajdba

Zares praktična in potrebna za vsako kuhinjo je posebno izdelana ponev za pečenje zrezkov, safalad in drugih ocvrtih jedil, kot jo vidite na sliki. Zeleti bi bilo, da bi takšne poneve kmalu začeli izdelovati tudi pri nas in da bi gospodinje segale po njih.

Vsaka gospodinja je gotovo že bila v zadregi, če je morala opeči več zrezkov ali drugih jedil, kako bi to, kar je že opekla ali ocvrla, ohranila toplo, ne da bi se ji pri-smodilo in da ne bi šla niti kapljica masti v izgubo. Ponavadi je odlagala ocvrta jedila

v drugo posodo, ki jo je postavila v pečico, nad soparo itd.

Mnogo praktičneje je, če bi imela gospodinja pri roki takšno ponev, v kateri bi lahko pekla ali cvrla in bi ji gotovih jedil ne bi bilo treba odlagati drugam.

Ponev ima spredaj posebni nastavek, na katerega odlagamo to, kar smo spekle, medtem ko ostalo naprej pečemo. Odvišna mast odteče vsa nazaj v ponev in ne gre v izgubo, a pečena jedila ostanejo lepo gorka, ne da bi se nam morda med peko smodila.

preostali masti pa na hitro opeci rezine zelenega paradižnika ter daj na mizo s krompirjevimi rezinami za malico. Jed pa je primerna tudi za večerjo.

*

Mestna gospodinja se ob sobotah sprašuje, kako bi čez nedeljo nahranila družino, ne da bi kar naenkrat porabila vse mesne odrezke. Mnogo si lahko pomaga z ribami, ki so v prosti prodaji, ali z divjačino, vendar pa je to dvoje mogoče samo včasih dobiti.

Če ti primanjkuje nakaznic za meso, tedaj kupi krvave klobase ali jetrne. Ne peci pa jih v celem, kajti mesarjeve klobase niso nikoli tako okusne kakor doma nareje-

ne. Zreži jih v kolobarčke ter naglo opeci po obeh straneh na masti. Zraven skuhaj majhne krompirčke, ki jih, ko so kuhani, naloži na krožnik, zabeli z zarumenjeno čebulo ter obloži s pečeno krvavico. Primerno za v soboto zvečer!

NADETA ČEBULA

Vzemi nekaj velikih čebul in jih duši nekaj časa, da se nekoliko zmehčajo. Nato jih prereži čez polovico ter izdolbi notranjost. To izdolbino vsebino sesekljaj ter ji dodaj, če imaš, drobno zrezanih ostankov mesa, gnjati ali klobase, nekaj soli, popra in drobno zrezanega peteršilja. S tem nadevom napolni čebule.

V kozici pa razbeli nekaj masti in položi čebule vanjo, vsako pokrij z debelo rezino paradižnika, ki si ga poprej osolila. Jed duši približno eno uro. Poleg serviraj riž ali špagete.

Sadje, ki odpada . . .

uporabiš za razne namene. Skrbno ga porabi v košaro in ga daj za nekaj dni na sonce, da malo pozori. Nato ga v pičli vodi skuhaj, da bo kašnat, dodaj sladkorja in še enkrat prekuhaj in daj v lončeno posodo. Tako imaš kar dobro marmelado za na kruh ali za cmoke in podobno. — Odpadlo sadje je pa tudi izborna za jesih. Za jesih je lahko vse sadje zmešano, kar ga je, dobro ga moramo stlačiti in dati v sodček. Nato zlijemo na 25 litrov sadja 20 litrov vrele vode in postavimo posodo na toplo. Čez teden dni začne sadje kipeti. Potem precedimo brozgo v drugo posodo, dodamo tri četrt litre droži in pol hlebec na koščke razrezanega črnega kruha. Nato posodo prav dobro pokrijemo s pokrovom, ki se oprime sodčka, damo na vrh še volneno ruto in pustimo 4 tedne pri miru stati, ne da bi se gošče kaj dotaknili. Po 4 tednih je jesih narejen in ga moramo dati v dobro pomite, osušene steklenice, ki jih zamašimo in jesih uporabljamo.

BOLJŠA MALICA ALI VEČERJA

Vsaka dobra gospodinja in mati bi rada včasih nudila družini boljšo malico ali večerjo. Sedaj, ko primanjkuje mesa in slanice, si mora pač pomagati drugače. Zelo okusno malico ali večerjo dajejo:

KROMPIRJEVE REZINE Z ZELENIH PARADIŽNIKOM

Od kosila ti včasih ostane krompir. Nstrgaj ga na strgalniku, mu prideni po potrebi soli, popra in toliko moke, da lahko umesiš voljno testo. Nato razvaljaj testo v okroglo krpo, katero razreži na osem delov. Te rezine opeci na masti zlatorumeno na obeh straneh in jih položi na toplo. V

Razredna ideologija in ameriško delavsko gibanje

(Bernhard Taurer — New York)

Eden vodilnih zavodov za povpraševanje javnega mnenja v Združenih državah je pred časom postavil vprašanje: »Kateremu razredu odnosno kateremu stanu pripadate po vašem mnenju?« Od deset povprašanih jih je odgovorilo devet: »K srednjemu stanu.« (Polovica od teh je navedla, da pripadajo k skupini z nižjimi dohodki). Le šest odstotkov povprašanih je bilo mnenja, da pripadajo k delavskemu razredu.

Izid tega povpraševanja je vzbudil znatno pozornost. Dejstvo, da se večina prebivalstva, vključno delavci, smatra za srednji stan, je bilo poznano sicer že vsakemu nepristranskemu opazovalcu. Razni komentari pa so omenili kot značilno okolnost, da misli tudi večina pripadnikov skupin z nizkimi dohodki, da pripada k srednjem stanu.

Marksistični kritiki, ki predstavljajo v Združenih državah le neznatno manjšino komunističnih otenkov vseh vrst, označujejo take pojave ljudskega mnenja za »na- pačno zavest«. Pri tem pa pozabljajo, da določa po Marxu obstoj zavest — in ne obratno zavest obstoja. Pa naj so jim ta dejstva po godu ali ne: velika večina ameriških delavcev se veseli življenske ravni (standarde), ki se enostavno ne more smatrati za proletarsko v evropskem smislu, pa naj jo že kakor koli označujemo.

Skoraj vsak povprečni delavec ima dostojen dom. V velikih mestih obstaja ta dom večinoma iz stanovanja z več sobami, kopalnico, hladilnikom, toplo vodo in centralno kurjavo. Tako imenovana »stanovan- nja z mrzlo vodo«, to so hiše brez central- ne dobave tople vode, so omejena na malo manjšino z najnižjimi dohodki. V podeželskih predelih ob robu industrijskih središč ima večina delavcev svojo enorodbinsko hišo in avtomobil. V prehrani in obleki ni nobene bistvene razlike med delavskimi rodbinami in rodbinami srednjega stanu v ožjem smislu. Služkinje, ki so v Evropi večinoma znak srednjega stanu, imajo v Ameriki le v hišah zelo bogatih rodbin. Hišno delo v splošnem opravljajo s pomočjo modernih strojev, ki zelo olajšujejo življe- nje gospodinje. Mnogo živil kupijo na pol ali popolnoma pripravljenih. Vse to je do- segljivo vsaki povprečni delavski rodbini.

Po uradnih podatkih je v preteklem le- tu bila povprečna mezda strokovnih in izu- čenih delavcev 3000 dolarjev. Devet od- stotkov te skupine pa je zaslužilo več kot 5000 dolarjev. Pomen teh števil je razvi- den iz primerjave z dohodkom drugih pri- dobitnih skupin. V skupini nameščencev, uradnikov in trgovskih potnikov je bil pov- prečni letni dohodek 2000 dolarjev; pet- najst odstotkov tega sloja je sicer zaslužilo več kot 5000 dolarjev, ali povprečno je bil dohodek le za 1000 dolarjev nižji kot do- hodek strokovnih in izučenih delavcev. Pov- prečni letni dohodek obratnih ravateljev, samostojnih trgovcev itd. je bil 4500 dolar- jev. 45% od njih je zaslužilo več kot 5000 dolarjev, 30% pa manj kot 3000 dolarjev, kot je bila povprečna mezda strokovnih de- lavcev. Le osem odstotkov farmerjev je za- služilo letno več kot 5000 dolarjev, 79% pa manj kot 3000 dolarjev. (Vsekakor pa ne moremo presojati položaja farmerjev le po denarnih dohodkih, ki so značilni za druge skupine.)

Že površen pogled na dejanski položaj ameriškega delavca pokaže torej, da to go- tovo ni kak reven, brezpraven in zapostav- ljen proletarec. Zato se pač ni treba čuditi, da povprečni sindikalist v tej državi nima razumevanja za ideologijo, ki mu hoče do- povedati, da ne more izgubiti ničesar dru- gega kot svoje verige. Da v ameriškem sin- dikalnem tisku sploh ni besed, kot so »raz- redna zavest«, »razredni boj« in »razredna korist«, nima ničesar opraviti z »napačno« ali »tradedunionistično omejeno« zavestjo, temveč le z neprerekano resničnostjo viso- ke življenske ravni. Ameriški delavec se za- nima za stalno izboljševanje svojega živ- ljenja, ne pa za dogmatične trditve, da bi moral imeti razredno zavest.

V zadnjem desetletju so prišle milijonske množice do prepričanja, da je sindikalna organizacija pripravna oblika za zaščito delavskih koristi. Članstvo delavskih orga- nizacij je naraslo od treh na petnajst mi- lijonov, celo po letu 1920 je število članov bilo le pet milijonov. Od desetih tovar- niških delavcev jih je sedem organiziranih v sindikatih. Na vprašanje ustanove za preiskavanje mnenja (»Opinion Research Corporation«): »Na kak način lahko dose- že delavec povečanje zaslužka?« je odgo- vorilo 72% delavcev: »S članstvom v ka- kem sindikatu«; le 14% delavcev je bilo menja, da si bodo sami lahko bolje poma- gali. Nadaljnjih 14% pa ni odgovorilo.

To prepričanje delavstva je od nekdaj

podlaga dejavnosti sindikatov in njihove ideologije. Ameriški sindikalisti so izkušeni praktiki. Njihove metode so se obnesle sko- zi več kot pol stoletja. Življenska raven de- lavskih množic se je postopoma dvigala in dosegla današnjo višino. Demokratične pra- vice delavca kot državljana so danes ravno tako nedvomljive, kot so bile pri ustanovit- vi republike, njegov vpliv na politične in gospodarske odločitve je danes večji kot prej. Ameriški delavci so zato vseskozi pre- pričani, da lahko po tej poti uspešno nade- ljujejo.

Ameriški sindikalisti so bili od nekdaj nezaupni do teorij, ki se ne dajo spraviti v sklad s stvarnostjo. Denes pa so še bolj nezaupljivi kot prej. Izkušnja v državah pod fašističnim ali komunističnim gospo- dstvom, v katerih so sindikate ali zatrlji ali pa spravili pod diktat strankarskih biro- kratov, niso šle brez sledu mimo njih.

Brezrazredna družba? Odstranitev vsega zatiranja in izkoriščanja? Država delav- cev? — Te teorije so nekdaj zvenele zape- ljivo. Čim bolj pa postajajo znana dejstva načina življenja v deželah »totalitarnega socializma«, tem bolj se večja nasprotje sin- dikalno organiziranih delavcev Amerike proti takemu sistemu. »Država delavcev, v kateri stanuje ravnatelj v vili, medtem ko mora biti delavec vesel, če lahko stanuje s svojo številno družino v eni sobi, država, v kateri vodi kritika do prisilnega dela ali stavka v zapor ali še k hujšemu — taka država pač ni zapeljiva za mislečega delav- ca v Združenih državah Sev. Amerike.

Sicer pa ni igral pojem »razred« v Ame- riki nikdar take vloge, ki bi se lahko pri- merjala z vlogo tega pojma v evropskih

državah. Sicer je James Madison, eden od »očetov ameriške ustave«, uporabljal to be- sedo pred 170 leti v svojih člankih za so- cialne sloje, ki so imeli različne interese in ideologije (to je bilo 30 let pred rojstvom Marxa). Sicer uporabljajo sodobni gospo- darstveniki, kot Clark in Corey, in sociolo- gi, kot Lynd, ta pojem v znanstvene na- mene. Vendar so ta izraz uporabljali vedno v nekem več ali manj ozkem ekonomskem smislu in nikdar kot vodilno misel ali ges- lo kakega političnega gibanja.

To je imelo razne vzroke. Tako se ne mo- re vrteti politika okoli osvoboditve brez- pravnih razredov v državi, v kateri je od- prava privilegijev najstarejša politična tra- dacija in kjer obstaja že več kot sto let splošna volivna pravica. Razen tega v Ame- riki ni, kot je že bilo zgoraj izvajano, no- bene razlike ali ločitve med tovarniškimi delavci na eni strani in značilnimi skupi- nami srednjih stanov na drugi strani; to je nadaljnji razlog zato, da ni mogel privzeti razredni pojem politične ali svetovnonazor- ske barve. Praktični prikaz komunističnih oblik vladanja je napravil geslo o razred- nem boju še bolj nepriljubljeno. V ame- riškem delavskem gibanju ni nobenega, razrednega mišljenja »kot politične ideo- logije.«

Ideologije ameriških sindikatov se usmer- jajo, v kolikor sploh lahko govorimo o ka- kem splošno obveznem naziranju, na zašči- to delavskih koristi v okviru obstoječe ka- pitalistične družbe. Glavni steber teh ideo- logij je svobodna kolektivna pogodba, za katere izpolnjevanje mora skrbeti država. Vmešavanje oblasti v sklepanje pogodb od- klanjajo tako sindikati kot tudi podjetniki.

Beg za srečo

Zgodba o izseljencih, ki vsak teden zapuščajo Evropo

Množica ljudi, katerih se drži priimek »D. P.« je zapustila taborišča po Srednji Evropi in zdaj se drenja na pomolih, od- kod zapuščajo pomorski parniki Severno Nemčijo skoraj vsak dan.

Tu vidimo n. pr. parniškega velikana iz Kanade, ki ga krasí bela zvezda. Prista- nišče je komaj dovolj veliko, da se lahko obrača. Na svoj krov lahko vsakikrat vze- me po 1200 potnikov. Ameriške vojne ladje opravljajo redno prekomorsko službo v Av- stralijo in Brazilijo. Vanje se lahko vkra- naenkrat 800 do 900 novih prišlecev, ki se včasih na poti ustavijo v Kanadi ter si ogledajo tudi to deželo, nato pa nadaljuje- jo morskot pot v novo domovino.

Tudi zrakoplovi prevažajo to »živo bla- go« v nepoznani svet. Iz Frankfurta vozijo zrakoplovi v Venezuelo in v posebnih slu- čajih tudi v Severno Ameriko. V vsakem najde prostora do 50 ljudi.

Potem, ko so ti brezdomci prevozili z že- leznico tudi po tisoč kilometrov in še več ter izpolnili cele gomile formularjev in pro- šenj, je samo v septembru zapustilo 9272 iz- seljencev pristanišča Bremen in Cuxhaven. Drugi so odpotovali po stranski poti skozi Genovo.

Begunci, ki pridejo v pristanišče, kjer ča- kajo na vkrcanje, so si vsi nekako podobni. Tri, štiri ali še več let skupnega taboriščne- ga življenja jih je pretvorilo v brezobliko gmoč, ki pogreša vsake individualnosti bodisi v obleki, bodisi v obnašanju. Edina razlika je v tem, ali pridejo iz kakšnega dobro oskrbovanega ali pa iz zanemarjene- ga taborišča.

Obloženi so s čednimi lesenimi kovčegi, ki so jih bili izdelali po taboriščnih mizar- skih delavnicah; nekateri nosijo kovčge še iz boljših časov, ki so včasih prevlečeni z nebeljenim platnom. Ženske pa so natovor- jene s »punkelčki«, torbicami in mreži- cami.

Vključ temu, da je toplo na parnikih in da potniki ne trpijo lakote, se vidi včasih med množico kakšna ženska, ki v zavoju drži kar po več hlebov kruha, ki ga je bila kupila na črni borzi ali kdo ve kje. Tam- kaj je neki mož, ki v polomljenem otroš- kem vozičku vozi tri vrečke premoga. Oba- zi teh zadnjih nosijo sledove slabih izku- šenj; morda so takrat, ko so morali zepu- stiti svojo pravo domovino, stradali in zm- rzovali, zato vlečejo danes seboj tudi to, kar jim ni potreba.

Iz slabih taborišč prihajajo tudi takšni otroci, katerim je treba pred vstopom na parnik obriti glave, ker so ušvi. Dalje prihajajo žene, ki so že nad sedem mesecev nosne, ki se morajo žalostno vračati, kajti prevozniki predpis im odredka potovanje v takšnem stanju. Celot nesrečnički, kateri so

bili le slabo zdravniško pregledani, ki pa nosijo v sebi kalj nalezljivih bolezni in bi lahko povzročili na parniku epidemije, pri- hajajo semkaj. Toda tu se še enkrat ugo- tovi njih stanje in morajo se vrniti nazaj. Vsi ti slučajni povzročajo težke skrbi, pa tu- di srčne bolečine prezaposlenim uradnikom na tej zadnji postaji.

Ko prispe do zadnjega nadzorstvenega mesta, ki je morda tu v pristanišču na- meščeno v kakšnem starem kamionu ali starem avtobusu, mora izseljenec, ki potuje na Zapad, imeti v redu svoje zdravniško spričevalo, nprstveno spričevalo, spričeva- lo o politični preteklosti, vizum dežele, ka- mor potuje in kratek življenjepis; torej pa- pirje, ki stanejo njega samega in celo ar- mado oblasti mnogo truda in dela. In ven- dar je to samo eden od milijonov, ki čaka- jo po begunskih taboriščih v Evropi iste usode.

Težko je doumeti ob pogledu na to tem- no in čudno gnečo, ki se usipa v prista- nišče, da so parlamenti morali voditi seje, da so skupine svetovalcev morale obresti pol sveta, samo za te papirje, ki jih sedaj drži utrujena roka izseljenca ter jih pred- laga uradnikom, ki pregledujejo prišlece.

Se pred tremi meseci se je dogajalo, da so izseljenci zapuščevali taborišča mnogo pred odhodom preko morja. Begunci so če- sto morali spati na golih tleh in včasih tu- di zboleli. Čakali so na parnike, ki jih ni bi- lo od nikoder. Vesti o njihovi bednosti so prodrle od Bremena do taborišč na Spod- njem Avstrijskem, kjer so jih uporabili za protipropagando.

V zadnjem času pa se je to vse popolno- ma izpremenilo. Skupina petih uradnikov Mednarodne begunske organizacije je prev- zela zapuščene mračne barake ter jih do- stojno opremila. Borila se je in tudi konč- no dosegla, da so jim dali na razpolago iz- vrstno urejeno Hitlerjevo protiletalsko šo- lo, ki jo je preuredila za svoje varovanje.

Sedaj prežive begunci svoje zadnje dni v Evropi v moderni zgradbi, s predsobami, umivalnicami z vročo vodo, posteljami z žimnicami in odejami. Tu je tudi dobro opremljena kavarnica, knjižnica in bolnica z majhno cerkvico, ki jo obkrožajo trate in cvetlične gredice. Delje so uredili tukaj brivnico, otroško igrišče in pralnico. Vse to pa je tudi neobhodno potrebno, saj četudi je vse v redu, se potovanje večkrat lahko zavleče tudi zaradi vremena.

Ko prispejo semkaj po večdnevem po- tovanju, se ženske skoraj vedno najprej po- služijo pralnice, kjer operejo sebe in vso družino. Perilo so razgrinjale kar po tra- tah, kar pa je spravilo nekako v zadrego poveljnika tega taborišča, zato je dal na- praviti v mizarski delavnici naprave za su-

šenje perila. Po perilu, ki sedaj visi izobe- šeno za zgradbo, se lahko presodi, koliko novih prišlecev čaka na prevoz.

To taborišče z okoliškimi barakami lah- ko sprejme do 3000 oseb. Ono predstavlja zares nekakšno postajo za oddih, saj so morali njegovi stanovalci morda opraviti že dolgo pot, a še daljša jih čaka. Kakor hitro se begunci oddahnejo v tem taborišču, že dobe drug videz; obleka je čedna, lasje urejeni, družine se sončijo po klopih, a mladina se spreha ter hodi nestrno iz- praševati, kdaj bo prispel njihov parnik.

V ozadju tega pa so uradniki, zatopljeni v delo. Pri njih gore luči tudi vso noč, ka- dar imajo pozni vlaki zamudo, a ob jutranji zarji so že v pristanišču, kadar morda pa- rnik odpotuje. Saj se trdno zavedajo, da s svojim zadržanjem vlivajo poguma vsem.

ZANIMIVOSTI

Na trgu pred katedralo sv. Pavla v Lon- donu se je pred kratkim dvignilo letalo- helikopter s pozdravno poslanico london- skega nadžupana predsedniku pariškega občinskega sveta. V Biggin Hill-u je prev- zelo poslanico letalo na reakcijski pogon, ki je z brzino 500 km na uro odletelo na pa- riško letališče Orly. Od tam je preneslo to spomenico neko drugo letalo-helikopter na Trg invalidov v Parizu. Na ta način je prišla poslanica v eni uri iz Londona v Pariz.

Hiša iz aluminija

Aluminium Company of America (AL- COA) je dogotovila v Davenportu ob Mississipiju (USA) novo tovarno za izde- lovanje aluminija. Z izjemo nekaterih de- lov v jeklu in steklu je vsa stavba, ki se razširja na površini 21 ha, iz aluminija. Tu- di električne žice so iz te kovine. Pri grad- nji so porabili 2817 ton aluminija.

Nova tovarna bo izdelovala aluminijaste plošče in pločevino, zlasti za gradnjo hiš. Družba ima nadalje v načrtu gradnjo 112 aluminijastih hiš za svoje nameščence.

Novi materiali

Med vojno so izumili in izdelovali za kritje pomanjkanja številnih važnih izdel- kov razne »surogate« (nadomestke), ki so se v Združenih državah obdržali na trgu tu- di po vojni. Možnost nadomestčenja važnej- ših surovin z novimi in cenejšimi izdelki je dala tudi pobudo za iskanje nadaljnjih »su- rogatov«.

Poleg kovinarstva — v katerem je zlasti aluminij našel najraznovrstnejšo uporabo — vidimo, da je bombaž v raznovrstnih njegovih industrijskih uporabah praktično nadomestil nylon (izg. najlon), da je običaj- no milo, izdelano iz maščob in olja, dobilo nevarnega tekmeča v kemičnih čistilih, da umetno usnje, ki so ga do zdaj uporablja- le za gornji del čevljev in za denarnice, že izvrstno nadomešča naravno usnje tudi v podplatih. Če pogledamo umetne izdelke, vi- dimo, da izdelujejo zdaj glicerini, ki je bil svojčas postranski proizvod milarn, ke- mično v ogromnih količinah (158.760 ton letno.)

V Združenih državah so tudi izdelali no- vo vrsto zaščitnega loščila za les. To novo loščilo se imenuje »carbocote« in je njego- va glavna sestavina smola, ki je odporna proti vročini do 163 stopinj. To loščilo ščiti les pred večino kislin, pred alkalijami in pred kemičnimi sestavinami. Če je to loščilo enkrat uporabljeno, ga ne moremo več lo- čiti od lesa. »Carbocote« so z uspehom upo- rabili tudi pri gumiju in umetno, da ga bodo enako uporabili tudi pri jeklu.

Izpod domače lipe

SLOVENSKI PLAJBERK

Zadnjič smo poročali o slovesni blagoslovitvi Serajnikove kapelice. Na dan sv. Križa, 14. septembra, pa smo blagoslovili križ, ki so ga postavili vojni povratniki sami v zahvalo za srečno vrnitev. Kmet Bošte in drvar Lipe sta ga lastoročno postavila. V vojni in ujetništvu sta se zaobljubila, da bosta postavila križ, znamenje odrešenja, če prideta srečno nazaj v ljubo svojo koroško domovino in k svojim družinam iz svetovne morije. Njuní otroci in ženi so križ lepo ovenčali z rožami in zelenjem.

Dne 2. oktobra smo pokopali Ravševega očeta, ki je dosegel skoraj 80 let starosti. Rajni je bil svoj čas dolga leta župan občine Slovenski Plajberk. Bil je mož, ki je ljubil svoj narod, tako ljubil, da so ga oblasti za časa prve svetovne vojne smatrale za politično nevarnega in nezanesljivega ter ga celo postavile pred vojaško sodišče. Toda dober človek najde tudi dobre ljudi, dobre zagovornike, ki so dosegli, da ga niso ustrelili, ampak je dobil »samo« 13 mesecev zapora. Vse svoje moči je posvetil slovenskemu ljudstvu na Koroškem in je zlasti skrbel za duševni dvig slovenskega naroda. Pogreb spoštovanega pokojnika je pokazal, koliko velja mož trdnega slovenskega prepričanja. Od blizu in daleč so prišli rojaki in ga spremljali na zadnji poti iz domače hiše na njivo miru. Naj mož, ki se ni bal izpovedati svojega prepričanja, počiva v miru v domači zemlji, ki jo je tako vroče ljubil in bil pripravljen zanjo dati tudi življenje.

V ponedeljek 4. oktobra pa smo se zbrali pri Serajniku, kjer je praznoval gozdar Kropičnik Hanzej svojo poroko. Za svojo življensko družico si je izbral Mežanovo Martino, ki mu je pred oltarjem obljubila zakonsko zvestobo do groba in mu bo pomagala lajšati življenski boj za vsakdanji kruh. Mlademu paru želimo na novi življenski poti mnogo zadovoljstva, zdravja in blagoslova božjega!

REMŠENIK

Zadnji dež, ki nas je zalil pošteno, pomeni, da smo se najbrž poslovili za letos od lepe jeseni in da stoji zima pred durmi. Že diši po snegu in menda ne bo dolgo, ko ga bomo kmalu dobili, vsaj v višjih legah. Z drvmi smo se preskrbeli in več ali manj brez strahu pričakujemo zime.

Lansko leto smo imeli učitelja, ki je poučeval naše otroke, letos pa moramo pošiljati otroke v šolo v Lepeno. Imamo šolsko poslopje in vse, pa kljub temu nimamo šole.

Pred kratkim sta umrli Lipševa in Juričeva gospodinja, ki smo ju ob veliki udeležbi ljudi pokopali na pokopališču v Železni Kapli. Bili sta zavedni Slovenki. Naj počivata v miru!

MAUSER KAREL

KAPLAN

KLEMMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

32.

In Jakopin je šel vdano s Klemenom. Kakor ovca s pastirjem. V Klemenovih rokah so se tresle otroške ročice.

V mestu je kupil otrokom bonbonov in žemelj, Jakopinu pa kozarec dobre črne.

Ko se je zvečer vračal, je nesel s seboj Jakopinovo srce, otroško ljubezen in Resnikovo sovraštvo.

V temi se je vrnil. Ko je v sobi prižgal luč in pogledal v novomašni križ, se mu je zdelo, da ima Kristus Jakopinov obraz.

Spal je slabo. V sanjah je prišel Požgajev Perun in pričel žreti ročice Jakopinovih otrok. Potán se je Klemen predramil. Ko je znova zasnul, se je Perun spremenil v Resnika, ki je z železno roko stiskal Jakopinove misli.

Drugi dan dopoldne je prinesel poštar »škofijski list«. Klemen ga je s tresočimi se rokami razrezal.

Potlej je planil kvišku in z obema rokama držal razgrajeni list.

Poskus dušnega pastirstva v predmestju na cesti Dveh cesarjev.

Ni mogel verjeti. Bral je enkrat, dvakrat, nato pa kakor nor planil na hodnik proti župnikovi sobi.

Nenadoma se je premislil in se vrnil v svojo sobo. Padel je na klečalník in z vso silo pritisnil novomašni križ na prsi.

Z letino se ne moremo ravno pohvaliti. Sadja ni nič in ne bo mošta ne žganja. Tudi krompir je slabo obrodil, dočim je žito obrodilo nekoliko boljše kot lani, vendar ga nimamo toliko, da bi tako brez skrbi rezali kruh, ker naša zemlja je skopa in jo je treba pridno in skrbno obdelavati, da dá kaj od sebe. Zato tudi ne moremo oddajati, kar so nam predpisali. Le kje naj vzamemo! Na papir že napišeš, toliko in toliko oddaj, toda če so kašče prazne, noben papir nič ne pomaga.

V zimskem času bomo imeli že malo več časa kakor čez leto in se bomo lahko malo bolj posvetili prosvetnemu delu in pisanju, kar poleti skoraj ni bilo mogoče. Se bomo že še kaj oglasili!

KOSTANJE

Pred kratkim smo pokopali Ano Winkler, podomače Grabarnico ter jo položili k večnemu počitku ob številni udeležbi prebivalstva. Naj počiva v miru!

S slovenskim poukom smo še kar zadovoljni, škoda le, da bo sedanji učitelj slovenščine odšel, kakor se sliši. Sicer se pa pri pouku kar se da držimo predpisov tako, da vsaj papir ne kriči.

Poročila se je Ljudmila Kavalirek in je šla gospodinjat na Dholico, kamor je odšla že pred enim letom tudi gospodinjit njena sestra. Obilo sreče!

Dobrodelnost v številkah

V zadnji številki škofijskega lista bera, koliko so pozamezne dekanije po cerkvah nabrale vbogaime za cerkvene potrebe. Pri tem seveda niso vštete duhovniške plače. Po dekanijah so za leto 1947 darovali ljudje takole:

1. Celovec mesto	26.100 Šil.
2. Celovec-okolica	13.000 "
3. Št. Andraž	10.500 "
4. Pliberk	12.800 "
5. Doberlavas	17.200 "
6. Trg	12.700 "
7. Borovlje	17.800 "
8. Breže	8.100 "
9. Glinjska dolina	3.100 "
10. Gmünd	6.800 "
11. Greifenburg	13.900 "
12. Krka	6.400 "
13. Šmohor	16.200 "
14. Kotiče	22.000 "
15. Krapfeld	10.200 "
16. Sv. Lenart	10.800 "
17. Milstatt	11.400 "
18. Zgornja Bela	30.500 "
19. Reichenau	3.000 "
20. Rožek	13.200 "
21. Spittal	20.600 "

Kakor da je pritisnil k sebi Jakopinovo glavo, ovenčano s trnjem.

»Pridem, Jakopin, če bo božja volja. Pridem, da bom nosil tvoje otroke in tvoj križ.«

Kakor da skoz okno prosijo roke vseh barakarskih otrok, kakor da prosijo blede roke rajne Jakopinke.

»Pridite, gospod, namesto mene.« Za temi rokami je Resnikovo oko. Mrzlo, sovražno kakor oko kače.

Na mizi leži »škofijski list«, dva lista papirja. Resnikovo oko polzi po črkah, dokler z železno mirnostjo ne obstane na Klemenovih sklenjenih rokah.

Messis quidem multa, operarii autem pauci. (Mt 9, 37)

NOVA BARAKA

Na škofiji so načrti dozoreli. Začetni kapital je bil pripravljen. Meglič je daroval veliko vsoto, les so pripeljali iz škofijskih gozdov.

Tudi delavci so bili pripravljeni. Začeli so s kopanjem temeljev.

Po celi »Sibiriji« je zavrelo. Ko so prišli delavci s krampi, lopatami in samokolnicami, so se ljudje stekali iz vseh barak proti cesti. Prostor je bil zakoličen.

Srepi pogledi so bodli v tuje ljudi. Do zadnjega niso verjeli, da se bodo govorice, ki so se sprenašale, res uresničile. Najbolj je bil presenečen Resnik. Lastne besede so ga udarile po ustih.

»Cerkve je družba bogatih. Če misli reševati socialno vprašanje, zakaj ne pride sem, zakaj se ne najde duhovnik, ki bi z nami delil bedo in osamljenost? Kapital je, ki jo žene, ne ideja!«

Sedaj so prišli, da mu zapro usta, da mu iztrgajo vodstvo.

Nagnil se je, kakor da misli pasti naprej in zarežal na prvega, ki je dvignil kramp.

»Kaj mislite?«

V torek, 19. t. m. je obiskal Celovec general Slim, novi šef britanskega generalnega štaba in naslednik feldmaršala Montgomeryja. Generalov obisk je veljal zapadno yorškiorskemu polku, katerega častni poveljnik je.

V sredo je bilo v Celovcu odprta razstava Antona Koliga v »Domu umetnosti« (»Künstlerhaus«). Razstavo je priredilo koroško umetnostno društvo skupno z galerijo Welz iz Solnograda. Koroški deželni glavar Wedenig je s primernim nagovorom razstavo slovesno odprl v prisotnosti visokih predstavnikov javnega življenja.

S tem smo dobili tudi na Koroškem razstavo, ki je že v Solnogradu in na Dunaju vzbudila veliko mednarodno pozornost in priznanje. Trenutno pretresajo možnosti, razstavo, ki kaže izčrpen pregled umetniškega ustvarjanja, pokazati tudi v Monakovem, Londonu in Ameriki. Tudi iz Italije

22. Tinje	10.100 "
23. Št. Vid	8.000 "
24. Beljak	26.900 "
25. Velikovec	12.200 "
26. Volšperk	26.400 "

Skupaj 370.700 Šil.

Primerjati Slovence z Nemci ne moremo, ker nimamo natančnega števila prebivalcev po dekanijah. Od slovenske strani so darovale največ sledeče župnije:

Iz dekanije:		Župnija:	
1. Celovec-okolica	Otok	je nabrala 4,15 Šil. na osebo	
2. Pliberk	Suha	" "	3,23 " " "
3. Doberlavas	Galicija	" "	3,72 " " "
4. Borovlje	Šmarjeta	" "	2,89 " " "
5. Šmohor	Borlje	" "	2,69 " " "
6. Rožek	Logavas	" "	1,81 " " "
7. Tinje	Radiše	" "	2,01 " " "
8. Velikovec	Gorenče	" "	1,32 " " "
9. Beljak	Sv. Duh	" "	2,42 " " "

Na splošno vzeto ne pride na osebo ni ti šiling na leto. Ne more se torej nihče priževati, da je to mnogo. Država namreč obdavi vsakega prebivalca povprečno 1000 Šil. letno.

»Temelj za kapelo. Daleč imate do cerkve.«

Resnik vidi, da ljudje strmijo vanj. Vidi Jakopinove oči, ki skoraj zaničljivo mežikajo.

Nič ne ve reči. S kletvijo se obrne in odide po koloniji. Za njim curne gruča mladih ljudi. Jakopin se ne premakne. Gleda v padajoče krampe in v zemljo, ki jo odvažajo s samokolnicami.

Šele otroci, ki so pridrlí iz barake, so ga spravili domov. Tako so krampi prinesli v »Sibirijo« novo življenje, prikrito sovraštvo, upor in tiho radovednost.

»Škofijski list« je razpisal mesto provizorja. Klemen je bral z žarečimi očmi.

»Razpisujemo mesto provizorja v barakarski koloniji na cesti Dveh cesarjev. Zaželeni so duhovniki, ki imajo vsaj pet let službe in ki si upajo prevzeti bremena, ki bodo nujno sledila iz težke in odgovorne službe. Duhovnik se bo moral prilagoditi primitivnemu življenju in se kar mogoče vživeti v duševno okolje kolonije. Ker je računati na trd odpor gotovih ljudi, je zaželen duhovnik, ki ima v pastoračiji srečno roko. Posebno skrb bo treba posvetiti mladini, ki je edini up boljšega življenja v koloniji. Na posebne dotacije ne more nihče računati, ker krediti zadoščajo le za kapelo. Poskušali pa bomo, da duhovniku položaj, posebno v začetku, kar moči olajšamo. Začetna dela so se pričela. Rok za vlaganje prošnje zapade 31. avgusta tega leta. Natančnejši pogoji so na vpogled pri škofijskem tajništvu.

Škofijski ordinariat.

Z zaprtimi očmi ponavlja Klemen besede. Zde se mu kakor med. Najraje bi v tem hipu planil v Ljubljano in se na svoje oči prepričal, da se je delo res pričelo.

Pri večerji je bil pogovor samo o »Sibiriji«. Gospod Nace so kritično presojali. »Zaletlost! Samo stroški bodo. Začeli so

so prišla vabila. Ker prihajajo še nadalje želje in naročila, bo razstava trajala samo dvajset dni. Kljub kratkemu času si bodo lahko vsi, ki se zanimajo za sodobno umetnost, ogledali razstavo in se seznanili z deli enega največjih sodobnih slikarjev, ki živi in ustvarja v mirnem zatišju v Čajni v Ziljski dolini. Razstava bo odprta do vključno 10. novembra in sicer ob delavnikih od 9 do 18 ure, ob nedeljah pa od 9 do 13 ure. Galerija Welz je za to priliko izdala izčrпно ilustrirano brošuro, ki nudi natančen pregled ustvarjanja Antona Koliga. Brošura je obenem odlična vodnik po razstavi.

Ker smo že pri umetnosti, še nekaj besedi o celovškem gledališču in filmih. Vprašanje gledališča je dolgo viselo na nitki. Toda nitka se le ni utrgala in tako imamo sedaj zopet predstave. Program in prve predstave kažejo, da bomo z letošnjim gledališčem menda lahko zadovoljni. Povprečje filmov pa je pod normalo. Opaziti ni skoraj nobenih inozemskih filmov, domač film je pa iz vseh vidikov bolj boren, kot pa bogat. Precejšnjo senzacijo je naredil film »Leberfleck«, ki je bil vse prej, kakor pa umetnost. Močno spominja na nacistične surove naturalistične filme. Ta film gotovo ni koristil ugledu današnjega avstrijskega filma, ker kaže preveliko plehkost in revščino v vsakem pogledu. Čudno se nam zdi, da se je ravno gledališče odločilo za ta film, ki je doslej imelo vedno še nekako dobre filme. Zlasti gledališče bi moralo gledati, da ostane hiša kulture in umetnosti in ne samo dobičkanosna hiša. Pač pa ima »Volkskino« sedaj lep barvni ameriški film: »Kri in pesek«. Film je režijsko, tehnično, igralsko in spošno človeško zelo dober in takega filma že dolgo ni bilo v Celovcu. Pretekli teden smo imeli tudi teden sovjetskega filma, v katerem smo videli: Pesem Sibirije, Vzgoja čuvstev in Rusko vprašanje. Vsi trije filmi so bili v barvah. Igralsko in barvno so bili dobri, vendar tu in tam moti prevelika tendenca (zlasti pri zadnjem je naravnost kričeca). Vendar pa v gotovih ozirih vzdržijo konkurenco s filmi, kot je n. pr. »Leberfleck«. Pokrajine v filmih so lepe, manj obrazi in notranjščina. To zato, ker je osnovna brava ruskega barvnega filma rjava, dočim je nemškega rdeča, ameriškega pa modra.

tako iznenada, da resnično dvomim v uspehu. Pastoračija v predmestju je tako svoj-ska, da jo bo težko kdo naših duhovnikov obvladal.

V Klemenu vse gori.

»Začeti je bilo vendar treba.« »Ne rečem.« Treba je osvojiti to gnojno rano in jo zazdraviti. To je nujnost. Toda začeti, iz nič začeti — kar ne moremo si misliti.

Klemen je koj po večerji odšel v svojo sobo. Ni se mu dalo več govoriti. Koj je legel in ugasnil luč.

Toda zaspati ni mogel.

»Navsezadnje, prošnjo bi lahko vložil. V razpisu vendar stoji: zaželeni so duhovniki, ki imajo najmanj pet let službe.«

Misel grebe počasi in globoko.

»Ko bi vseeno poskusil?«

Z drgetom premišlja te besede. Zde se mu visoke, previsoke za revnega, hribovskega kaplana.

Toda misel ne utihne. Klemen sede. Zunanaj je noč in mir.

»Ko bi vseeno posil?«

Z bosimi nogami že stoji na tleh. Potlej prižge luč in obleče talar.

Sede k mizi.

Roka sama seže po listu belega papirja in po peresu. Prošnjo mora napisati, sicer ne bo mogel spati.

Zjutraj se domisli gospoda Vencla.

»Pojdem in ga vprašam za svet,« se je odločil že koj, ko je opravil mašo.

In kakor da se opravičuje pred samim seboj, tiho doda: »Saj že tako dolgo nisem bil doma. Zakaj bi ne šel?«

Vencel ga je bil vesel kakor že dolgo ne.

»Nič kaj rad ne prideš, kakor je videti. Kazno je, da se ti dobro godi.«

Klemen mu koj razodene misel.

Župnikove oči so se priprle in brezde na čelu stisnile. Potlej se mu je ves obraz nasmešnil.

**Radio
Celovec**

SOBOTA, 23. oktobra:
7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 24. oktobra:
7.30 Jutranja glasba.
17.10 Komentar
19.30 Plošče po željah.

PONEDELJEK, 25. oktobra:
7.15 Jutranja glasba.
16.00 Potovanja po svetu,
17.10 Poročila.

TOREK, 26. oktobra:
7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

SREDA, 27. oktobra:
7.15 Poročila in jutranja glasba,
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 28. oktobra:
7.15 Literarna ura.
17.10 Poročila.
19.30 Slovenske narodne poje kvartet
»Veseli fantje«.

PETEK, 29. oktobra:
7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)
(Oddaja vsak dan na srednjih valovih 267 m in na kratkih valovih: 30,96 m, 25 m in 19,61 m).
7.45—8.00 poročila in koment. v srbo-hrv.
15.45—16.00 por. in komentar. v srbo-hrv.
21.45—22.15 por. in komentar. v srbo-hrv.
22.15—22.30 poročila in komentarji v slov.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)
Dnevne oddaje: 7.30 do 8.00; 11.30 do 14.30; 17.30 do 24.00.
Nedeljske oddaje: 7.30 do 8.30; 9.30 do 14.30; 16.30 do 24.00.
Poročila dnevno ob: 7.45; 12.45; 19.45; 23.15.
Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

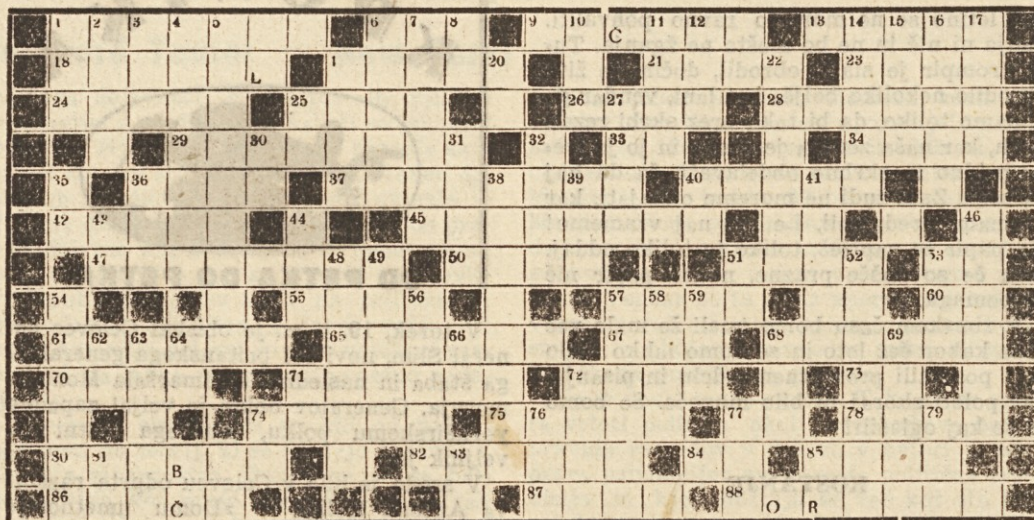
S prvim novembrom

sprejem v službo dva nad 18 let stara fanta, ki bi se hotela privučiti naprednega gospodarstva in živinoreje.

Družinska povezanost, poštenost, verno življenje, dobra hrana in stanovanje zagotovljeno. Plača po dogovoru. — Naslov v upravi »Koroške Kronike«.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

„Kraji po Koroškem“

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 glavno mesto Koroške; 6 madžarsko nogometno moštvo; 9 kraj v boroveljski okolici; 13 nadležna žuželka; 18 Pregljeva dramska slika iz svetopisemskega življenja; 19 kraško vino; 21 hranivo; 23 kraj pod Košuto; 24 francoski skladatelj; 25 bolgarska reka; 26 ošaben; 28 jasnovidec, vedež; 29 pritok Drave pri Mariboru; 33 kratica za »lastoručno«; 34 luknja, izkop; 36 znamka tovarne alkoholnih pijač; 37 kraj pri Bistrici v okraju Pliberk; 40 rojstni kraj Primoža Trubarja; 42 vzklík ob slovesu; 45 kraj v občini Trdnja ves v celovškem okraju; 47 kraj v Mežiški dolini; 50 starogrški pisec basni; 51 ognjenik na Siciliji; 53 izraz pri kartanju; 55 kot pri 23 vodoravno; 57 prostor v hiši; 60 kratica za »preteklega leta« (latinski); 61 gora v Karavankah, znana po narcisah; 65 mesto v Italiji ob Jadranskem morju; 67

slavna pesnitev; 68 krojaška priprava; 70 neke barve, 71 svetiti, bleščati; 72 znamka avtomobilov; 73 pevska nota; 74 suh, koščen; 75 vrsta ženske prtljage; 77 kratica za »tega leta«; 78 skrajšano žensko ime; 80 oblika koša, cekarja; 82 mizarska priprava; 84 prihodnjik; 85 prislov kraja; 86 kraj pri Galiciji; 87 muslimanski bog; 88 premagan.

Na vpično: 1 nekdanji ruski vladar; 2 oseba iz svetega pisma; 3 kralj živali v hrvaščini; 4 dežela, področje; 5 mesto vzhodno od Celovca; 6 kraj med Škofjo Loko in Ljubljano; 7 stalno, neprenehoma; 8 označka za kemično prvo kalij; 10 se-dež vida; 11 velik zločin; 12 beseda pod 26 vodoravno brez prve črke; 14 kraj ob nekem koroškem jezeru; 15 enota količine; 16 ime reklamnega podjetja; 17 kraj v občini St. Jakob v Rožni dolini; 19 zvižaja, slepilo; 20 nikalnica; 22 tek pri jedi; 25 stara oblika veznika; 27 del gospodarskega poslopa; 30 obstajajo, nahajajo se; 31 pritok Rena; 32 oblika moškega krstnega imena; 35 pritrdilnica; 36 skladba Johanna Sebastijana Bacha; 38 kraj v šmohorskem okraju; 39 Prešernov prijatelj; 40 poštna kratica za »priporočeno«; 41 kraj v občini Radnja ves v šmohorskem okraju; 43 mednarodna označka za razseljeno osebo; 44 kratica neke bivše slovenske politične stranke; 46 kraj v občini Bela pri Železni kapli; 48 kraj v občini Žitara ves; 49 prerok iz sv. pisma; 51 dva neenaka samoglasnika; 53 nebesa, paradiž; 54 plot, preprega; 56 kraj iz svetega pisma; 57 vročina, vlaga; 58 kraj v gledališki dvorani; 59 tujka za ples; 62 vzklík; 63 tuje žensko krstno ime; 64 kratica Cankarjevega krstnega imena; 66 začetniki imena in priimka slovenskega pisatelja; 68 ovratno ogrinjalo; 69 kraj v občini Grebinci; 71 kratica za »svojeročno«; 72 slonov zob; 76 skrajšano žensko ime; 77 strelno orožje; 79 vranji glas; 81 vrsta pesnitve; 83 osebni zaimek.

Kmečki sin

nesar, star 37 let se želi priženiti na posestvo ali gostilno s posestvom. Prosi samo resne ponudbe. Slika zaželena. Naslov v upravi »Koroške Kronike«.

Taseljenci za USA, pozor!

Opozarjamo vse interese, da morajo izpolniti in poslati pristojnemu ameriškemu konzulatu s strojem izpolnjeno registracijsko listino zaradi vpisa v čakalno polo.

Karitativna pisarna, Celovec — Klagenfurt, Völkermarkerstrasse 5/I. (Sporthotel Heimlinger).

»Klemen, rojen si, da boš majhen med majhnimi. Veliko sile je v tebi in veliko ljubezni. In to je duhovnik: ljubezen kakor naš Gospod. Deus caritas est. Prav si naredil, da si napravil prošnjo. Oddaj jo. Če ti bo ugodena, pojdi, če ti bo odbita, misli, da te Bog hoče imeti drugje. Nisi več sam svoj. Kakor škof odločijo.«

»Eh, gospod Vencel,« je Klemen nerodno mehak. »Vedno ste mi še prav svetovali.«

Potlej sedeta h kozarcu vina. Slišim, da se z dekanom nič lepo ne gleda.

»Res se ne,« prizna Klemen.

»Puntar si, Klemen. Prav, da hodiš ravno pot. Taki može so nekaj vredni. Težko je, da je nekaj gospodov obviselo na oblastnikih, s katerimi se ne moremo postaviti. Poznam Močilnikarja. Trdoglav, betin selški! Od ljubezni je daleč kakor jaz od svoje mladosti. Dovolj ima masla na glavi in dekan mu ga češe. Ni prav, zlodej! Zarenčal naj bi nad njim. Dosti mož je boljših kakor Močilnikar. Pa se le drži, hudiman in dekan mu kadi.«

Klemen je dobre volje. »Veseli sem, da imam vas in Vintarja. Le škoda, da ste vi predaleč.«

Gospod Vencel so tlesknili s prsti. »Dobra duša je Vintar. Sama šala ga je. In ljubljanskih kanonikov ni mogel. Se kot lemenatar ne. Posebno gospoda Tomaža je imel na piki. Zavoljo spanja. Stojte je spal v koru, golidar!«

Gospod Vencel so obujali spomine. »Pevci Tomaž ni bil. In gospod Janez tudi ne. Za zlato mašo ga je naš Pristov učil Glorio in Credo. Za silo se je bil obojega naučil. Na koncu ga je Pristov potegnil.

Čudno, da ste se vsega naučili, gospod kanonik.

Kako mislite, e, e, gospod Pristov? To je najtežja Gloria vendar. Beethovnova.

A, a? Vse je verjel, revež. Šele gospod Ignacij so mu odprli oči. Od takrat se mu je Pristov na daleč ognil.

Spet so Vencel tlesknili s prsti. »Eh, nekoč je bilo lepo. Zdaj je marsikaj drugače. Ti si stopil v težke čase. Pa je prav.«

In kakor da so zašli, so hitro dodali: »Prav, da si naredil prošnjo. Ti spadaš v »Sibirijo« kakor jaz v grob. Znal boš zagrabiti. Pripraven si kakor le kdo. Otroci te bodo radi imeli.«

Šele na večer se je Klemen poslovil. Prav dobre volje je bil. Celo pot je mislil samo na »Sibirijo«. In zdelo se mu je, da bo težko prebolel, če mu bodo prošnjo odbili. Saj že ves živi v svojem starem svetu.

Jakopinkina smrt ga je znova privezala na barakarsko beračijo. Čutil je, da je rojen zanj, da je od vekomaj določen za ljudi ob poti, da ne more živeti brez bolečine, ki kipi iz teh siromakov.

Preden je zavil v župnišče, je vrgel pismo v nabiralnik. Zdelo se mu je, da je vrgel vanj svoje srce.

Klemen je čakal. Včasih se je zasačil pri misli, ki se je je ustrašil. Zdela se mu je grešna.

Ko bi se nihče ne javil. Da bi ostal sam. Mučil se je, da bi se misli znebil, toda držala ga je kakor z železno roko.

»Napuh govori iz mene.«

Toda misel se ni umaknila. Samo potuhnila se je, skrila in grizla v globino.

Trepetaje je listal po septembrski številki Škofijskega lista.

Rok za vlaganje prošnje je podaljšan do 30. septembra. Torej se ni nihče oglasil.

Upanje vstaja v Klemenu. Kakor droben plamenček, ki ga varuje z dlanjo.

Zdaj je bil vsak dan kakor na trnju. Kar k nobenemu delu se ni mogel pripraviti. Župnik Nace je slutil, da je v kaplanu pričakovanje in da je vse odvisno od odgovora iz škofije.

»Preveč premišljate,« mu je omenil nek večer.

»Vse zidam na odgovor,« prizna Klemen.

»Ne zidajte preveč, da ne boste razočarani. Neuspeh vam zna vzeti veselje. Poznam take slučaje. Včasih je razočaranje začetek novih neuspehov.«

Klemen se sem boji tega. Vsakega bi zavidal, ki bi zmagal v tekmovalstvu z njim.

Med tednom ni mogel strpeti, da ne bi skočil v Ljubljano. Moral je videti, kako napreduje delo. Mimogrede bo še nekaj stvari zanesel Jakopinu.

Že na začetku kolonije je čutil spremembo. Srečal je prve sovražne obraze.

»Sedaj kar vro, hudiči,« je slišal govorjenje za seboj. »Preje ni bilo nobenega od nikoder.«

Delo je že zraslo od tal. Otroci so se podili po pesku in lučali kamenje.

Delavci so ga pozdravili.

»Kako?«

»Za nas dobro, ker ne bomo ostali večno tukaj. Revež tisti, ki bo živel s temi ljudmi. Še Bog ne bo ostal todle.«

Klemen se samo smehlja. Ve, vsak ne bi mogel ostati. Treba je poznati to življenje,

Surovo maslo iz dreves

Skupina učenjakov kalifornijske univerze je po dolgem študiju dospela do zanimivih odkritij o načinu, kako proizvajajo rastline protein, maščobe, sladkor in vitamine, ko imajo na razpolago le vodo, kisik in vodik iz zraka in kakšne rudnine iz zemlje. Ta proces, znan po imenu »fotosinteza«, se vrši v dveh obdobjih: v prvem vsrkujejo rastline s pomočjo klorofila sončno energijo in jo kopičijo; v drugem pa izkoriščajo nakopičeno energijo za presnavljanje surovin v hranljive tvarine.

Ta drugi štadij procesa se vrši, kot so ugotovili, po treh potih, od katerih vodi prva k proizvodnji sladkorja, druga proizvaja maščobe in tretja protein. Ako bi točno poznali mehanizem tega procesa, bi s primernim vpogledom lahko vplivali na rastline, da bi te proizvajale ono vrsto živila, ki bi se ga posebno potrebovalo. Tako bi lahko na primer dobili iz kake alge boljše in cenejše surovo maslo, kot ga pridelajo v najboljših mlekarinah.

Kot poročila poljedelsko ministrstvo, bo letošnji poljski pridelek v Ameriki presegel vse prejšnje žetve. Od osmih najvažnejših žitaric, ki so bistvene za prehrano ljudi in živali, naj bi pridelali skupno 179.000.000 ton, kar bi znašalo 15.000.000 ton več kakor leta 1946.

Pridelek koroze — 1.248.000.000 hl — bo presegal za 263.300.000 hl povprečni pridelek prejšnjega desetletja. Pridelek žita pa bo nekoliko nižji, kot so predvidevali. Zadovoljiv je tudi pridelek soje, ameriških lešnikov, ovsa, lanu, riža, sočivja in zelenjave za vlaganje.

»Sonce sije, dežek gre, mlinar melje brez vode...«

Toda vaši otroci se slovenščine brez branja ne bodo naučili.

Naročite jim še danes mladinski mesečnik »Mladi Korotan«

Uredništvo in uprava: Völkermarkerstrasse 25/I.

Za deževne dneve vam bo lepa slovenska knjiga v prijetno razvedrilo. Mnogo lepih knjig dobite v upravi »Koroške Kronike«. Naročite si: »Križ na gori«, »Sin mrtvega«, »Prekleta kri«, »V kraljestvu lutk«, »Rotija« in »Album Koroške«, v katerem je mnogo lepih posnetkov koroške zemlje.

OGLAS V »KOROŠKI KRONIKI« VAM JAMČI ZA USPEH

ČEVLJARSKEGA POMOČNIKA

iščem za popravila in nova dela. Naslov v upravi »Koroške Kronike«.

treba ga jo gledati s pravimi očmi. Brez predsodkov, brez zagrizenosti. Le na ta način se je mogoče približati razočaranim srcem. Vsaka druga pot je zgrešena. Moraš se ponižati na stopnjo teh ljudi, sam moraš okusiti bridkost, ki jih tare, šele potem ti bodo odprli duše.

Vsak razočaranec je vase zaprt, vsak grize samo svojo bolečino in vsak misli, da je njegova bridkost največja. Lahko je živeti med srečnimi ljudmi, težko med nesrečnimi.

Klemen to ve in zato se smehlja. Ogleduje delo in ga precenjuje. Do zime bo vse pod streho.

Nato odide po koloniji. Sernjavskijevi otroci so ga prvi obkolili. Moral je z njimi. Potlej je obredel vse znanee in pri vsakem je slišal iste besede:

»Gospod Klemen, vi pridite.«

»Kakor bodo škof odločili. Sam nimam nobene besede.«

Obkoli kraja pozveduje za Resnika. Nič prida novice.

Modriš je kar naravnost povedal.

»Z njim se bo težko boriti. Mlade je pridobil. Vas ni bilo.«

Klemenu je hudo. Skoraj ga je strah začetka, strah tiste prve noči, če bi bil poslan semle.

Čudno potrpe se je Klemen vrnil. Nekaj je bilo v njem, da se sam ni spoznal. Ko je zvečer odmolil kompletarij in se je pogreznil vase, je s tresočo se roko obrisal oči.

»To je. Navezal sem se že semle, preveč sem se umaknil hudemu. Iz deroče vode sem prišel v mirno krnico.«

In ga je bilo sram.

»Kako se človek hitro pomehkuži.

(Dalje prihodnjič.)